

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 16

ביאור ע"פ יונת בחגוי הסלע וגו'

ביאור הפסוק "יונתי בחגוי הסלע"

מחשבתו של הקב"ה, בניגוד למחשבת האדם, היא ה"יש" האמיתי, ונשמות ישראל מושרשות במחשבתו הקדומה, אדם קדמון, שלפניה אצילות ועשיה הגשמית שוות. משום כך התורה והמצוות שלהן יכולות לעשות לה' דירה בתחתונים; ובגלות, כשאין יכולות פשוט לעלות לשורש הזה, הפיכת ההסתר עצמו לאהבה ממשיכה מבחינה גבוהה עוד יותר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/16

הנקודה

מחשבתו של הקב"ה, בניגוד למחשבת האדם, היא ה"יש" האמיתי, ונשמות ישראל מושרשות במחשבתו הקדומה, אדם קדמון, שלפניה אצילות ועשיה הגשמית שוות. משום כך התורה והמצוות שלהן יכולות לעשות לה' דירה בתחתונים; ובגלות, כשאינן יכולות פשוט לעלות לשורש הזה, הפיכת ההסתר עצמו לאהבה ממשיכה מבחינה גבוהה עוד יותר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר פותח בפסוק "כי לא מחשבותי מחשבותיכם": מחשבתו של אדם אינה פועלת דבר עד שהיא מתבטאת בדיבור או במעשה, ואילו מחשבתו של הקב"ה היא ה"יש" האמיתי שממנו הכול מתהווה, למעלה מהזמן. ישראל עלו במחשבה הקדומה ההיא, אדם קדמון, הכתר של כל ארבעת העולמות, שלפניו אצילות ועשיה הגשמית שוות, כשם שהמחשבה מקיפה בבת אחת כל איבר. לכן המצוות שלהם, "רמ"ח אברים דמלכא", יכולות להמשיך את הגילוי של אצילות לעולם הזה, הדירה שהקב"ה רוצה בתחתונים. "דודי" היא התורה, החכמה הגבוהה, שממשיכה את אור אין סוף למטה; "רעיית" היא המצוות, שעושות לבוש מלכות, כדי שהשפע יגיע רק לקדושה ולא לכוחות החיצוניים. לפני כל אחד מהם, הנשמה צריכה "לקום" לשורשה, הכ"ף והיו"ד של הצורה הכתובה "לכי", כתר וחכמה, באמצעות התפילה, שיש בה מעין זוהר השבת. בגלות, כשאי אפשר לעלות כך, "הראיני את מראייך" הופך את ההסתר לאור חזר ולאהבה חזקה יותר, והתורה נעשית "ערכה" והמצוות "נאוה", ונמשכות ממדרגות גבוהות יותר.

מבנה

1	"כי לא מחשבותי מחשבותיכם"	6-11
	אצל האדם, המחשבה אינה פועלת דבר עד שהיא נעשית דיבור או מעשה. אצל הקב"ה זה להפך: המחשבה היא ה"יש", למעלה מהזמן, שממנו הכול מתהווה, והדיבור הוא "איך" לעומתה.	
2	ישראל במחשבה הקדומה	8-7
	תכלית הבריאה היא דירה בתחתונים, שנעשית באמצעות המצוות, רמ"ח אברים דמלכא. ישראל יכולים לחבר את אצילות עם עשיה הגשמית מפני ששורשם באדם קדמון, הכולל את כל העולמות, כפי שהמחשבה מקיפה את כל האיברים.	
3	שתי מדרגות בנשמה והתורה	10-9
	התורה, החכמה הגבוהה, נמשכת משורש ישראל שלמעלה, "ישראל עלו במחשבה". הנשמה שבגוף באה ממלכות דאצילות, שאותה הנשמות, "בניה", גם "בונות" באמצעות לימוד התורה.	
4	"דודי ורעייתי": התורה ולבוש המלכות	12-11
	התורה ממשיכה את אור אין סוף לחכמה; המצוות עושות לבוש מלכות, ששורשו בכתר, המגן על השפע מפני הכוחות החיצוניים. זהו "יופיו" של הקב"ה, שבא מבני האדם.	
5	"קומי לך": הכ"ף והיו"ד	15-13
	תחילה על הנשמה לעלות לשורשה: המחשבה הקדומה, הממוצעת בין עצמותו של הקב"ה לבין העולמות, הנקראת כ"ף — עשרים, שתי מערכות של עשר ספירות וכף יד מקיפה — יחד עם היו"ד של החכמה.	

התפילה, שיש בה מעין זוהר השבת, היא העלייה הזאת. בגלות, הפיכת ההסתר לאור חוזר ממשיכה את התורה והמצוות ממדרגות גבוהות יותר: "כי קולך ערב ומראך נאווה".

מושגים

המחשבה הקדומה מחשבה הקדומה

ה"מחשבה" הראשונה של הקב"ה על הבריאה, שבה כל העולמות וכל ההיסטוריה כלולים בבת אחת, למעלה מהזמן. המאמר מזהה אותה עם אדם קדמון, הכתר של כל ארבעת העולמות, ואומר שנשמות ישראל מושרשות בה.

אדם קדמון אדם קדמון

המדרגה שלמעלה מאצילות, המקיפה את כל השתלשלות העולמות. לפנייה אצילות ועשיה הגשמית שוות, ולכן נשמות המושרשות שם יכולות לחבר ביניהן באמצעות המצוות.

"יש" ו"איך" יש ואין

אצל האדם המחשבה נחשבת "איך", ואילו הדיבור והמעשה נחשבים "יש". אצל הקב"ה זה להפך: מחשבתו היא ה"יש" האמיתי, ודיבורו הוא "איך" לעומתה.

רמ"ח אברים דמלכא רמ"ח אברים דמלכא

המצוות עשה, שהן ספירות של ז"א שדרכן מתגלה אור אין סוף, כשם שכוח של הנשמה מתבטא באמצעות איבר.

לבוש המלכות לבוש מלכות

הלבוש שהמצוות עושות — מלכות דאצילות — המאפשר לשפע להגיע רק לקדושה ולא לכוחות החיצוניים. שורשו בכתר, המדרגה המקיפה.

כ"ף ויו"ד כ"ף ויו"ד

הצורה הכתובה "לכ"י" שבפסוק "קומי לך". הכ"ף היא כתר, המחשבה הקדומה: עשרים, שתי מערכות של עשר ספירות וכף יד מקיפה. היו"ד היא חכמה. שתיהן יחד הן שורש הנשמה.

אור חוזר אור חוזר

האהבה החזקה יותר שעולה דווקא מתוך ההסתר, כמו אצל בעלי תשובה. באמצעותה, בגלות, התורה והמצוות נמשכות ממדרגות גבוהות יותר.

קטע 1 • 11-6

”כי לא מחשבותי מחשבותיכם”

1 ביאור ע"פ יונת' בחגוי הסלע² וגו'

ביאור על הפסוק ”יונת' בחגוי הסלע וגו”

הכותרת: מאמר זה הוא ביאור על שיר השירים ב, יד: ”יונת' בחגוי הסלע, בסתר המדרגה; הראיני את מראיך, השמיעני את קולך, כי קולך ערב ומראך נאוה”. בהערת קה"ת נאמר שנראה שזהו הנחה של אדמו"ר האמצעי למאמר.

2 הנה כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם.³ ומבואר במ"א שאינו מובן לפי פשוטו⁴ כי מלתא דפשיטא

היא שאין ערוך מחשבותינו המלובשות בגוף לגבי מחשבתו של הקב"ה שאין לו דמות הגוף⁵ ואינו

גוף.^{6,7} ח"ו [חס ושלום]

כעת, נאמר: ”כי לא מחשבותי מחשבותיכם”. ומבואר במקום אחר, שלפי פשוטו אין הדבר מובן: הרי פשוט שאין להשוות בין מחשבותינו, המלובשות בגוף, לבין מחשבתו של הקדוש ברוך הוא, שאין לו דמות הגוף ואינו גוף, חס ושלום.

המאמר פותח בפסוק מישעיהו נה, ח, שבו אומר ה': ”כי לא מחשבותי מחשבותיכם”. בקריאה מילולית, הפסוק לכאורה אומר דבר מובן מאליו: מחשבתו של אדם, השוכנת בגוף, אינה יכולה להשתוות למחשבתו של ה', שאין לו גוף כלל; מכאן שהפסוק מוכרח ללמד דבר עמוק יותר.

והענין הוא כי הנה באדם הרהור דהיינו מחשבה לא עכיד מידי^{8,9} כי הנה המחשבה נק' נהר כנודע בפי' ונהר יוצא מעדן והיינו דכמו הנהר שנובע מן מקורו והולך בתמידות לא ינוח ולא יעמוד.

ההסבר הוא כך: אצל האדם, הרהור, כלומר מחשבה, ”אינו עושה דבר”. שכן המחשבה נקראת ”נהר”, כידוע מפירוש הפסוק ”ונהר יוצא מעדן”; כלומר, כשם שנהר נובע ממקורו וזורם ללא הפסק, בלי לנוח ובלי לעמוד,

התשובה מתחילה בהסבר אופן פעולתה של המחשבה האנושית. אצל האדם, המחשבה כשלעצמה אינה פועלת דבר בעולם — כך נאמר בזוהר במילים האלה ממש. המחשבה נקראת ”נהר” על שם ”ונהר יוצא מעדן” (בראשית ב, י), משום שהיא זורמת ממקורה, כמו נהר, בלי להיעצר לעולם.

כך המחשבה היא נובעת בתמידות ממקורה מהשכל ולא תנוח אפי' [אפילו] רגע שתמיד תשוטט מחשבת

האדם באיזו דבר.¹⁰

כך המחשבה נובעת תמיד ממקורה, מן השכל, ואינה נחה אפילו לרגע, שכן מחשבתו של אדם משוטטת תמיד באיזה עניין.

כך המחשבה זורמת ללא הפוגה ממקורה שבשכל: המחשבה אינה בטלה אפילו לרגע, אלא עסוקה תמיד בעניין כלשהו.

3 ואעפ"כ [ואף על פי כן] **לא תפעול שום פעולה מורגשת**¹¹ **ולא תעשה רושם כלל ולא כמו הדבור והמעשה שעושין רושם.**

ובכל זאת, אין היא מחוללת שום השפעה מורגשת ואינה מותירה שום רושם, בניגוד לדיבור ולמעשה, שמותירים רושם.

למרות פעילותה המתמדת, המחשבה כשלעצמה אינה מחוללת בעולם דבר שאפשר לחוש בו, בניגוד לדיבור ולמעשה, שמותירים חותם.

כמו עדי"מ כאשר ידמה אדם במחשבתו להוות ולעשות איזו מציאות שיהיה הנה מחשבתו לא תפעיל למשל, כאשר אדם מדמיין במחשבתו שהוא מביא לידי קיום ויוצר דבר כלשהו, כך שיהיה קיים, מחשבתו לא תביא [אותו] לידי קיום.

לדוגמה: אדם עשוי לדמיין דבר שהוא רוצה ליצור, אך הדמיון אינו מביא אותו לידי קיום.

ואף אם ידמה ויצייר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות עכ"ז [עם כל זה] והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל¹² ע"י כח המעשה דוקא או ע"י הדבור שמצוה לאחרים לעשות.

ואפילו אם הוא מדמיין ומצייר בשכלו את צורתו של הדבר שהוא רוצה להביא לידי קיום, בכל זאת הרי הוא כאילו לא היה מעולם, עד שייעשה וייצא מן הכוח אל הפועל דווקא באמצעות כוח המעשה, או באמצעות הדיבור, שבו הוא מצווה על אחרים לעשותו.

גם תמונה מפורטת של הדבר במחשבתו נחשבת כאילו לא הייתה מעולם, עד שהדבר נעשה בפועל — בידי שלו או באמצעות דיבורו, שבו הוא מצווה על אחרים ליצור אותו.

ונמצא המחשבה אין לה כח לפעול ולעשות כמו הדבור והמעשה שעיקר הפעולה אינה אלא ע"י המעשה דייקא או הדבור

נמצא, שלמחשבה אין כוח לפעול וליצור כפי שיש לדיבור ולמעשה; עיקר ההשפעה מתרחשת רק באמצעות המעשה דווקא או באמצעות הדיבור.

אם כן, אצל האדם אין למחשבה כוח לפעול; מה שמשפיע בפועל הוא המעשה או הדיבור.

(וזהו דהרהור לא עביד מידי שהמחשבה היא בחינת אין לגבי הדבור והמעשה שהם היש והעיקר וכדלקמן).

(וזהו "הרהור לא עביד מידי": המחשבה היא בחינת "אין" ביחס לדיבור ולמעשה, שהם ה"יש" והעיקר, כפי שיתבאר להלן).

זהו פירוש האמירה "הרהור לא עביד מידי": ביחס לדיבור ולמעשה, שהם ה"יש" והעיקר, המחשבה נחשבת "אין". המאמר חוזר למונחים האלה בהמשך.

ואין כן למעלה במחשבתו ית' שהמחשבה דייקא היא תפעיל (והיא היש) כי כאשר עלה במחשבתו ורצונו להוות ולהאציל האצילות

אך למעלה אין הדבר כך, במחשבתו יתברך: דווקא המחשבה היא שפועלת, והיא היש"י. שכן כאשר עלה במחשבתו וברצונו לברוא ולהאציל את אצילות,

אצל ה' הדבר הפוך: מחשבתו עצמה פועלת, והיא — ולא הדיבור — היש"י. הדוגמה היא האצלת עולם אצילות, שהחלה כאשר עלתה במחשבתו וברצונו.

הנה אז נאצל ונתהווה ממש על ידי מחשבה זו כו' וכמ"ש כ"ז [כל זה] בפרדס (שער הצחצחות פ"ג [פרק ג'])

אז נאצל ונוצר בפועל באמצעות מחשבה זו וכו', כפי שנכתב כל זה בפרדס (שער הצחצחות, פרק ג').

אותה מחשבה עצמה הביאה את אצילות לידי קיום. המאמר מצטט את פרדס רימונים, בשער הצחצחות — האורות הנסתרים שהמקובלים מציבים למעלה מן הספירות — פרק ג', שבו נוסח הדברים דומה מאוד לנוסח שבקטע זה.

ועמ"ש מזה גם כן בד"ה תקעו בחדש¹³ ואדרבה שם נהפוך הוא שהתהוות המציאות שע"י מחשבה הוא הרבה גבוה במעלה ומדרגה מהמציאות שנתהווה על ידי הדבור.

וראה גם מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "תקעו בחדש". ואדרבה, שם הדבר הפוך: המציאות שבאה לידי קיום באמצעות מחשבה גבוהה בהרבה באיכותה ובמדרגתה מן המציאות שבאה לידי קיום באמצעות דיבור.

הכוונה למאמר "תקעו בחדש" שבלקוטי תורה לראש השנה. אם כן, למעלה הסדר הפוך: מה שבא לידי קיום באמצעות מחשבה גבוהה בהרבה ממה שבא לידי קיום באמצעות דיבור.

שהרי ידוע מענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה אחת. ששם הוא למעלה מבחי' גדר זמן.

הרי ידוע מן הענין של "צופה ומביט עד סוף כל הדורות" במחשבה אחת, ששם הוא למעלה מבחינת גבולות הזמן.

ההוכחה היא מהלימוד הידוע שה' "צופה ומביט עד סוף כל הדורות" במחשבה אחת. בדרגת המחשבה אין גבולות של זמן.

4 וכמ"ש בזהר שבמחשבה אחת נבראו כל העולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] וגם תח"ה [תחיית המתים]

ואלף השביעי וכל העליות הכל נכלל במחשבה זו שממנה התהוותם

כפי שכתוב בזהר, במחשבה אחת נבראו כל העולמות — אצילות, בריאה, יצירה ועשיה — וכן תחיית המתים, האלף השביעי וכל העליות; הכול כלול במחשבה זו, שממנה הם באו לידי קיום.

הזהר מובא כמקור ללימוד שכל ארבעת העולמות נבראו במחשבה אחת, יחד עם כל מה שעתיד לבוא באחרית: תחיית המתים, האלף השביעי וכל העליות העתידיות. כל אלה כבר נכללו באותה מחשבה אחת.

אך כשבא השפע בבחי' הדבור הוא שנתצמצם האור בבחינת מיעוט אחר מיעוט ובבחי' התחלקות עד ששם נעשה ונתהווה בחינת זמן להיות שנים וחדשים וימים כו'

אך כשהשפע מגיע לבחינת הדיבור, אז האור מצטמצם, מיעוט אחר מיעוט ובהתחלקות, עד ששם נעשית ונוצרת בחינת הזמן, כך שיש שנים, חודשים וימים וכו'.

הזמן מתחיל רק בבחינת הדיבור. שם השפע האלוקי מצטמצם שלב אחר שלב ומתחלק לחלקים, ורק אז באים לידי קיום שנים, חודשים וימים.

וכמ"ש בס"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ז [פרק ז'] שהתהוות הזמן הוא רק מבחי' מלכות שהוא דבור העליון¹⁴ אבל בבחי' המדות דאצילות שלמעלה מהדבור כתיב כי אלף שנים בעיניך¹⁵ כיום אתמול.

כפי שכתוב בספר של בינונים [התניא], חלק ב, פרק ז, שהתהוות הזמן היא רק מבחינת מלכות, שהיא הדיבור העליון; ואילו על בחינת מדות דאצילות, שלמעלה מהדיבור, נאמר: "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול",

התניא, חלק ב — שער היחוד והאמונה, פרק ז — מסביר שהזמן מתהווה רק ממלכות, ה"דיבור" העליון של ה'. מדות דאצילות, שלמעלה ממלכות, כבר למעלה מן הזמן הרגיל, כפי שנאמר בתהילים: "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול".

שכולל אלף שנים ביום א' עד שבמחשבה עילאה הוא למעלה מהזמן הנ"ל גם כן שהרי צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה וסקירה אחת (ועמ"ש מזה בפ' בראשית בד"ה צאינה וראינה¹⁶ כו' לבכתני¹⁷ כו' ע"ש)

כלומר, אלף שנים נכללות ביום אחד; ואילו במחשבה העליונה הדבר הוא למעלה גם מהזמן האמור, שהרי הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות במחשבה ובהסתכלות אחת. (ועיין במה שנכתב על כך בפרשת בראשית, במאמר המתחיל "צאינה וראינה וכו'", על הפסוק "לבכתני וכו'"; עיין שם.)

בבחינת המדות אלף שנים נכללות ב"יום" אחד; המחשבה העליונה נעלית עוד יותר, מעבר גם לסוג הזמן הזה, שכן במחשבה ובהסתכלות אחת היא רואה עד סוף כל הדורות. כאן מפנה הטקסט למאמר "צאינה וראינה" שבתורה אור, בראשית.

נמצא מובן מזה שלמעלה עיקר ההתהוות הוא מבחי' המחשבה דייקא עד שגם כל מציאות כשעלה במחשבה ונתהווה שם ע"ז

נמצא מובן מכך שלמעלה עיקר ההתהוות הוא דווקא מבחינת המחשבה; עד כדי כך, שגם כל דבר מציאותי, כשעלה במחשבה והתהווה שם על ידה,

המסקנה היא שלמעלה הדברים באים לידי קיום בעיקר באמצעות המחשבה. כל דבר שעלה במחשבת ה' והתהווה שם, מציאותו קיימת בראש ובראשונה באותה מחשבה.

הנה יש בו חיות ואור יותר הרבה מכמו שהוא מהותו ועצמותו כשנמשך אח"כ למטה ע"י הדבור כו' להתהוות בבי"ע.

יש בו חיות ואור רבים הרבה יותר מכפי שיש במהותו ועצמותו כשהוא נמשך אחר כך למטה באמצעות הדיבור וכו', כדי להתהוות בבריאה, ביצירה ובעשיה.

לדבר כפי שהוא קיים במחשבת ה' יש הרבה יותר חיות ואור מאשר כפי שהוא קיים במהותו ולאחר שהוא נמשך למטה באמצעות הדיבור, כדי להתקיים בעולמות בריאה, יצירה ועשיה.

שהרי מה שנמשך ונתהוה על ידי הדבור ירד ונמשך תחת הזמן ממש משא"כ מה שהוא בבחינת מחשבה הוא למעלה מזה כו'.¹⁸

שהרי מה שנמשך ומתהווה באמצעות הדיבור ירד ונמשך ממש אל מתחת לזמן, ואילו מה שנמצא בבחינת המחשבה הוא למעלה מכך וכו'.

הסיבה היא שכל מה שמתהווה באמצעות הדיבור נכנס לתוך הזמן, ואילו מה שקיים במחשבה נשאר למעלה ממנו.

5 ועמ"ש בפי' מקץ בד"ה נר חנוכה¹⁹ כו' כדי שתהא מזוזה²⁰ דלשם נתבאר ג"כ ענין זה איך שעיקר ההתהוות הוא ע"י כל אשר חפץ²¹ ה' עשה. ומה שהיה צ"ל מאמר ודבור כדי שיהיה בחינת יש כו' ע"ש. ועיינו גם במה שנכתב בפרשת מקץ, במאמר הפותח במילים "נר חנוכה... כדי שתהא מזוזה", שבו נתבאר גם ענין זה: שעיקר ההתהוות הוא באמצעות "כל מה שה' חפץ בו, עשה"; וכן שהיה צורך במאמר ובדיבור כדי שתהיה בחינת "יש", וכו'. עיינו שם.

הטקסט מפנה למאמר בתורה אור על פרשת מקץ, העוסק בדין התלמודי שנר חנוכה מונח משמאל, "כדי שתהא מזוזה מימין". גם שם מוסבר שהדברים מתהווים בעיקר מכוח רצונו של ה' — "כל מה שה' חפץ בו, עשה" — ושמאמרות הבריאה, כלומר דיבורו של ה', נדרשו כדי שהדברים יתקיימו כ"ש".

6 וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם²² שבאדם גשמי נראה מחשבתו נחשבת לאין שלא יומשך ממנה שום התהוות מחמת דקותה. ומה שהולך ומתעבה לבחינת הדבור ומעשה נחשב יותר ליש שמהם יומשך התהוות דבר.

וזוהי [המשמעות של] "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". אצל אדם גשמי רואים שמחשבתו נחשבת ל"אין", משום שלא נמשכת ממנה התהוות כלשהי, מפני דקותה; ואילו מה שהולך ונעשה גם יותר, עד לבחינת דיבור ומעשה, נחשב יותר ל"יש", משום שממנו נמשכת התהוות של דבר.

כעת אפשר להבין את הפסוק כראוי. אצל אדם גשמי המחשבה נחשבת ל"אין", משום שהיא דקה מכדי להביא דבר כלשהו לידי התהוות; ככל שהיא נעשית גסה יותר, כדיבור ואחר כך כמעשה, היא נחשבת יותר ל"יש", שכן דברים מתהווים מכוחם.

אבל מדת הקב"ה אינו כן שהוא ית' הסוכ"ע הוא היש ואין בלתו ומה שהולך ומתפשט יותר בעולמות עליונים ותחתונים הוא נחשב יותר לאין

אבל אצל הקדוש ברוך הוא אין הדבר כך: הוא יתברך, שהוא סובב כל עלמין, הוא ה"יש", ואין עוד מלבדו; וכל מה שהולך ומתפשט יותר בעולמות העליונים והתחתונים נחשב יותר ל"אין",

אצל ה' הסדר הפוך. הוא עצמו, סובב כל עלמין, הוא ה"יש" האמיתי, ואין עוד מלבדו; ככל שאורו מתפשט למטה, דרך העולמות העליונים והתחתונים, הוא נחשב יותר ל"אין".

כי הכל בטל נגדו וכולא קמיה כלא לחשיב לכן כמ"כ [כמו כן] בענין מחשבה ודבור שלו ית' שהם הארות והתפשטות אלקותו ית'

משום שהכול בטל לפניו, ו"כולא קמיה כלא חשיב". לכן כך גם בענין מחשבתו ודיבורו יתברך, שהם הארות והתפשטות של אלקותו יתברך:

הטעם לכך הוא שהכול בטל לפניו: "כולא קמיה כלא חשיב". אותו היפוך קיים גם במחשבתו ודיבורו, שהם הארות והתפשטות של אלקותו.

הנה המחשבה הוא בחינת יש וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש²³ וממנה עיקר ההתהוות עד שהדבור נחשב לבחי' אין וכלא חשיב לגבי מחשבה זו כו' ועיין מ', ש מזה במ"א ע"פ ויהי קול מעל לרקיע^{24, 25}

המחשבה היא בחינת "יש", ועל כך נאמר: "להנחיל אוהבי יש"; וממנה באה עיקר ההתהוות, עד שהדיבור נחשב לבחינת "אין" וכאין ואפס לעומת מחשבה זו וכו'. ועיינו במה שנכתב על כך במקום אחר, על הפסוק "ויהי קול מעל לרקיע".

מחשבתו היא אפוא ה"יש" — ה"יש" שבפסוק "להנחיל אוהבי יש" — וממנה מתהווים הדברים; הדיבור נחשב ל"אין" לעומתה. הדברים מפנים לדיון בפסוק "ויהי קול מעל לרקיע".

(ועמ"ש עוד במ"א²⁶ בענין מ"ש כל אשר חפץ²⁷ ה' עשה וכתוב בדבר ה' שמים נעשו²⁸ ושם נת' [נתבאר] ג"כ דעיקר ההתהוות הוא מבחינת חפץ [חפצו] ורצונו העליון והוא בחי' מחשבה הנ"ל. בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות^{29, 30} בד"ה להבין ההפרש כו'):

(ועיינו עוד במה שנכתב במקום אחר בענין הכתוב "כל אשר חפץ ה' עשה", ולעומת זאת נאמר "בדבר ה' שמים נעשו"; ושם הוסבר גם שעיקר ההתהוות הוא מבחינת חפצו ורצונו העליון, שהיא בחינת המחשבה הנזכרת לעיל. בביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות", בדרוש המתחיל "להבין ההפרש וכו'").

הפניה נוספת היא לדרוש המציב זה מול זה את "כל אשר חפץ ה' עשה" ואת "בדבר ה' שמים נעשו", ומסביר שעיקר הבריאה נובע מחפצו ומרצונו העליון של ה', שהם בחינת ה"מחשבה" הנזכרת כאן. זהו הדרוש בתורה אור "להבין ההפרש", בביאור על "יביאו לבוש מלכות".

קטע 2 • 71-8

ישראל במחשבה הקדומה

7 ב והנה ישראל עלו במחשבה^{31,32} הנ"ל והוא הנק' מחשבה הקדומה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בבראשית רבה פ"א מחשבתן של ישראל קדמה לכולן.

ב. והנה ישראל עלו במחשבה הנזכרת לעיל, והיא הנקראת המחשבה הקדומה, וכמאמר חז"ל בבראשית רבה, פרק א: "מחשבתן של ישראל קדמה לכולן".

מדוע הדבר חשוב: ישראל "עלו" במחשבה האלוקית הזאת, הנקראת המחשבה הקדומה; המדרש אומר שמחשבתם של ישראל קדמה לכל הדברים.

והענין כי תכלית הבריאה והתורה והמצוות הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים דהיינו שיהי' [שיהיה] גילוי אור א"ס ב"ה למטה דייקא.

העניין הוא שתכלית הבריאה, התורה והמצוות היא שתהיה לו ית' דירה בתחתונים, כלומר, שיתגלה אור אין סוף למטה דווקא.

מטרת הבריאה, התורה והמצוות היא שלה' תהיה "דירה בתחתונים", כלומר, שאור אין סוף יתגלה דווקא למטה.

ולא בשביל הגילוי באצילות כי הרי באצילות בלאו הכי נמי איהו וגרמוהי חד^{33,34} בחי' ביטול³⁵ כו'.

ולא לשם הגילוי באצילות, שהרי באצילות, גם בלאו הכי, "הוא וכליו אחד" — בבחינת ביטול וכו'.

המטרה אינה גילוי באצילות, שכן באצילות הכול כבר מאוחד עם ה': "הוא וכליו אחד", והכול שם בביטול.

אמנם בי"ע שהם יש ודבר נפרד וע"י תורה ומצוות ממשיכים בהם ג"כ בחי' דירה והשראת אור א"ס

אבל בריאה, יצירה ועשיה הן בבחינת יש ודבר נפרד, ועל ידי התורה והמצוות ממשיכים גם בהן בחינת דירה והשראת אור אין סוף,

לעומת זאת, העולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה חווים את עצמם כ"יש" נפרד. באמצעות התורה והמצוות אור אין סוף שורה ומתגלה גם בהם.

כמו באצילות זהו תכלית הבריאה (וכענין צחוק עשה לי אלקים³⁶ כו' ועמ"ש בד"ה ששים המה³⁷ מלכות³⁸ בענין אור זרוע³⁹ כו' ועמ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים⁴⁰ ובד"ה לא הביט און ביעקב).⁴¹

כמו באצילות. זוהי תכלית הבריאה. (וזהו גם ענין "צחוק עשה לי אלקים" וכו'. וראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "ששים המה מלכות", בענין "אור זרוע" וכו'; וכן מה שנכתב בביאור על הפסוק "כי כאשר השמים החדשים", ובמאמר הפותח במילים "לא הביט און ביעקב").

הפיכת העולמות התחתונים לדירה כפי שאצילות היא דירה — זו תכלית הבריאה כולה. המאמר משווה זאת לדברי שרה "צחוק עשה לי אלקים", ומפנה לכמה מאמרים העוסקים באותו עניין.

ואיך נעשה זה על ידי התורה ומצות הענין כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברים דמלכא פי' אברים היינו

וכיצד נעשה הדבר באמצעות התורה והמצוות? הענין הוא ש-248 מצוות עשה הן "רמ"ח איברין דמלכא", כלומר, "איברים" פירושם...

כיצד התורה והמצוות פועלות זאת? 248 מצוות עשה נקראות "רמ"ח איברין דמלכא", והמאמר מסביר כעת למה הכוונה ב"איברים".

כמו עדי"מ על ידי האבר נמשך ומתגלה אור וחיות מהנפש כח הראיה בעין כו' כך למעלה ע"י ע"ס [עשר ספירות] דאצילות נמשך ומתגלה אור א"ס ב"ה ממש.

כמו, למשל, שבאמצעות איבר נמשכים ומתגלים אור וחיות מן הנפש — כוח הראייה בעין וכו'; כך למעלה, באמצעות עשר הספירות דאצילות, נמשך ומתגלה ממש אור אין סוף.

איבר הוא האמצעי שבו מתגלה כוח מן הנפש, כגון כוח הראייה המתגלה באמצעות העין. באותו אופן, עשר הספירות דאצילות הן ה"איברים" שבאמצעותם נמשך ומתגלה אור אין סוף עצמו.

וזהו ענין איהו וחיוהי וגרמוהי חד ולכן הם הנקראים רמ"ח אברים דמלכא. והן הן ג"כ המצוות

וזהו ענין "הוא וחיוהי וגרמוהי חד", ולכן הן נקראות "רמ"ח איברין דמלכא". והן הן גם המצוות,

לכן הספירות מאוחדות עם האור המאציל בהן — "הוא וחיוהי וגרמוהי חד" — ולכן הן נקראות איברי המלך. אותן ספירות עצמן הן גם המצוות.

כי תפילין הם המשכות אור א"ס בחכמה בינה דעת כו' צדקה וגמ"ח [וגמילות חסדים] בחי' חסד כו'

שהרי תפילין הן המשכת אור אין סוף אל חכמה, בינה ודעת וכו'; צדקה וגמילות חסדים [הן] בחינת חסד וכו'.

כל מצווה מקבילה לספירה: תפילין ממשיכות את אור אין סוף אל חכמה, בינה ודעת, שהן המוחין, ואילו צדקה וגמילות חסדים מקבילות לחסד.

וחשבון רמ"ח אברים ורמ"ח מ"ע [מצות עשה] היינו לפי שז"א הוא בעל ט"ס [ט" ספירות]⁴² (כמ"ש במ"א בדי"ה אלפי שנאן⁴³ בפי יתרו ועיין בזהר נח דס"ה א' ובע"ה [ובעץ חיים] שער אי"א פ"ב [פרק ב']

ומניין רמ"ח האיברים ורמ"ח מצוות עשה הוא משום שז"א כולל תשע ספירות (כפי שנכתב במקום אחר, במאמר המתחיל "אלפי שנאן" בפרשת יתרו; וראו בזוהר, נח, דף ס"ה ע"א, ובעץ חיים, שער אריך אנפין, פרק ב'):

מדוע דווקא 248? משום שז"א, תבנית המדות, כולל תשע ספירות. הדברים מפנים למאמר "אלפי שנאן" בפרשת יתרו, לזוהר (נח, 65a) ולעץ חיים (שער אריך אנפין, פרק 2).

חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה ותפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] וכל א' כלולה מטי' הרי ט' פעמים ט' עולה פ"א וכל בחינה יש בה ג' כלים ראש תוך סוף הרי רמ"ג וה"ח [וה' חסדים] המגדילים הרי רמ"ח.

חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד. כל אחת מהן כלולה מתשע, ולכן תשע כפול תשע הן 81. בכל בחינה יש שלושה כלים — ראש, תוך וסוף — ולכן מתקבלים 243. וחמשת החסדים המגדילים [אותו] משלימים את המניין ל-248.

החשבון הוא כך: תשע הספירות הן חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; נצח, הוד ויסוד. כל אחת מהן כוללת תשע, ובסך הכול 81; לכל אחת מאלה יש שלושה כלים — ראש, תוך וסוף — ובסך הכול 243; וחמשת החסדים המביאים את ז"א לגדילתו המלאה משלימים את המניין ל-248.

והנה ענין מתן תורה שהוא התלבשות המצוות עליונים רמ"ח אברין דמלכא מה שהקב"ה מניח תפילין⁴⁴ כו' במצוות גשמיות תפילין בקלף ודיו וציצית בצמר וכן סוכה ולולב כו'

והנה עניין מתן תורה הוא התלבשות המצוות העליונות, רמ"ח איברי המלך — כגון שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין וכו' — במצוות גשמיות: תפילין בקלף ובדיו, ציצית בצמר, וכן סוכה ולולב וכו',

במתן תורה התלבשו המצוות העליונות, "איברי המלך" (כמו באמירת חז"ל שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין), במצוות גשמיות: תפילין מקלף ומדיו, ציצית מצמר, הסוכה, הלולב ושאר המצוות.

ושאר כל המצוות היינו שעל ידי קיום המצוה בגשמיות ממשיכים אור אי"ס ב"ה המתגלה ברמ"ח אברים דמלכא שיתגלה למטה ממש בעשיה היינו על ידי תפילין ממשיכים בחינת חכמה

וכן בשאר המצוות. כלומר, בקיום המצוה בפועל בגשמיות ממשיכים את אור אין סוף ברוך הוא, המתגלה ברמ"ח איברי המלך, כדי שיתגלה ממש למטה, בעשיה. כלומר, באמצעות התפילין ממשיכים את בחינת חכמה,

קיום מצוה בגשמיות ממשיך את אור אין סוף המאיר באיברים העליונים הללו אל תוך עולם העשיה ממש. תפילין, למשל, ממשיכות את בחינת חכמה.

ועל ידי צדקה בחינת חסד כו' עד שיד האדם הנותן צדקה תהיה בחי' כלי לגילוי אלקותו ית' כמו שחסד דרועא ימינא שבאצילות הוא כלי לגילוי אור א"ס דאיהו וגרמוהי חד.

ובאמצעות הצדקה ממשיכים את בחינת חסד וכו', עד שידו של נותן הצדקה תהיה כלי לגילוי אלקותו יתברך, כשם שחסד, "הזרוע הימנית", באצילות הוא כלי לגילוי אור אין סוף, שהרי "איהו וגרמוהי חד".

הצדקה ממשיכה את בחינת חסד, עד שהיד עצמה שנותנת צדקה נעשית כלי לגילוי אלקותו של ה', כשם שחסד, הנקרא "הזרוע הימנית", הוא כלי לאור אין סוף באצילות.

כך יהיה גילוי זה ממש בבי"ע וזהו ענין דירה בתחתונים שנעשה על ידי קיום התורה ומצות שהן רמ"ח אברין דמלכא הנקרא ז"א דאצילות שעייז יומשך גילוי זה שבאצילות גם בעשייה ממש

כך גילוי זה עצמו יהיה בבריאה, ביצירה ובעשיה. וזהו ענין דירה בתחתונים, הנעשית באמצעות קיום התורה והמצוות, שהן רמ"ח איברי המלך, הנקרא ז"א דאצילות. באמצעותן נמשכת גם בעשיה ממש אותה התגלות שיש באצילות.

כך אותו גילוי שבאצילות מתגלה גם בעולמות התחתונים; זהו פירוש "דירה בתחתונים". התורה והמצוות הן "איברי המלך", ז"א דאצילות, ובאמצעותן מגיע גילוי גם לעשיה הגשמית.

(וכמ"ש מזה בד"ה משה ידבר⁴⁵ בפי יתרו ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית⁴⁶ בפי שלח בפי וזכרתם את כל מצות כו' ע"ש).

(וכפי שנכתב על כך במאמר המתחיל "משה ידבר" בפרשת יתרו; וראו גם את הכתוב במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית" בפרשת שלח, בפירוש "וזכרתם את כל מצוות וכו'"; עיינו שם.)

הדברים מפנים לשני מאמרים נוספים: "משה ידבר" בפרשת יתרו, ו"והיה לכם לציצית" בפרשת שלח, העוסק בפירוש "וזכרתם את כל מצוות".

אך איך יהיה התקשרות האצילות עם העשיה גשמיות והרי אין ערוך זה לזה ואיך יומשך על ידי המצות מעשיות גילוי האצילות עליון כו'.

אך כיצד ייתכן קשר בין אצילות לעשיה הגשמית, כאשר אין ביניהן כל ערך? וכיצד יימשך גילוי האצילות העליונה באמצעות המצוות המעשיות וכו'?

קושי: אצילות ועשיה הגשמית אינן בנות השוואה כלל. כיצד מעשה גשמי יכול לחבר ביניהן ולהמשיך למטה את הגילוי של אצילות?

אך הענין הוא מפני שישראל עלו במחשבה הקדומה ומפני זה כשישראל עושין המצות הם ממשיכים ומקשרין האצילות הרוחני בעשייה הגשמיות.

אך העניין הוא שישראל עלו במחשבה הקדומה, ולכן, כאשר ישראל מקיימים את המצוות, הם ממשיכים את אצילות הרוחנית וקושרים אותה לעשייה הגשמית.

התשובה היא שישראל עלו במחשבה הקדומה, ומשום כך, כשהם מקיימים את המצוות, הם יכולים להמשיך את אצילות הרוחנית למטה ולקשור אותה לעשייה הגשמית.

לפי שבחינת מחשבה הקדומה הוא מבחינת סוכ"ע דאצילות ועשייה שוין נגד בחי' זו כי היא כוללת כולן יחד שהוא בחינת א"ק [אדם קדמון] שהוא כתר הכללי דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה].⁴⁷

שכן בחינת המחשבה הקדומה היא מבחינת סוכב כל עלמין, שלגביה אצילות ועשייה שוות, משום שהיא כוללת את כולן יחד. זוהי בחינת אדם קדמון, שהוא הכתר הכללי של אצילות, בריאה, יצירה ועשייה.

המחשבה הקדומה היא בחינה של סוכב כל עלמין, שלגביה אצילות ועשייה שוות, משום שהיא כוללת את כולן כאחת. בחינה זו היא אדם קדמון, הכתר הכללי שמעל ארבעת העולמות.

8 ולכן אצילות ועשייה שוין לגבי בחינה זו ועמ"ש מזה בד"ה למנצח על השמינית⁴⁸ כו' ולכן יכול לקשר ולחבר האציק עם העשייה אע"פ [אף על פי] שהם רחוקים זה מזה בתכלית.

לכן אצילות ועשייה שוות ביחס לבחינה זו (וראה מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "למנצח על השמינית" וכו'); ולכן אפשר לקשור ולחבר את אצילות עם עשייה, אף שהן רחוקות זו מזו בתכלית.

מכיוון שהמחשבה הקדומה עומדת במידה שווה מעל אצילות ומעל עשייה, היא יכולה לחבר ביניהן, אף שהן רחוקות זו מזו ככל האפשר. כאן מפנה המאמר למאמר "למנצח על השמינית".

ויובן זה ג"כ עד"מ באדם דהנה אנו רואים באור וחיות הנפש המלוכש באברי הגוף שבכל אבר מלוכש כח פרטי

הדבר יובן גם באמצעות משל מאדם: אנו רואים שבאור ובחיות הנפש המלוכשים באיברי הגוף, ככל איבר מלוכש יכולת מסוימת,

המשל הוא מן האדם: אור וחיות הנפש מלוכשים באיברי הגוף, ובכל איבר מצויה יכולת מסוימת.

כמו ראייה שמיעה ריח טעם ודבור שכח הראיה מלוכש בעין וכח השמיעה באזן כו' כל א' הוא בחינה ומדרגה בפ"ע [בפני עצמו].

כגון ראייה, שמיעה, ריח, טעם ודיבור: כוח הראייה מלוכש בעין, וכוח השמיעה באוזן וכו'; כל אחד מהם הוא בחינה ומדרגה בפני עצמה.

הראייה מצויה בעין, השמיעה באוזן וכן הלאה; כל כוח הוא מדרגה נפרדת, המוגבלת לאיבר שלו.

אבל המחשבה הנה מקושרים ואחוזים בה כל האברים והכחות שבהן מהראש עד צפורן הרגל שהרי ירגיש במחשבתו כל הנפעל ברמ"ח אברים

אבל המחשבה — כל האיברים והכחות שבהם, מן הראש ועד ציפורן הרגל, קשורים ואחוזים בה; שהרי האדם חש במחשבתו את כל המתרחש ברמ"ח איבריו,

המחשבה שונה: כל איבר וכל כוח, מן הראש ועד הרגליים, קשורים בה. האדם מודע במחשבתו לכל מה שמתרחש באחד מרמ"ח איבריו.

וגם כל האיברים בטלים למחשבתו והיא מושלת על כולן וגם היא שורה בכולן ומקפת אותן.

וגם כל האיברים בטלים למחשבתו, והיא שולטת בכולם; והיא גם שורה בכולם ומקיפה אותם.

כל האיברים נענים למחשבה: היא שולטת בכולם, שורה בכל אחד מהם ומקיפה את כולם יחד.

שהרי מיד כשעולה במחשבתו לנענע רגלו תומ"י [תכף ומיד] תתנענע הרגל בלי שום שהיית זמן כו' (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה להבין מפני מה יו"ט [יום טוב] דפסח הוא ביום שנעשה בו נס. ובביאור ע"פ ויקח קרח⁴⁹ כו').

שהרי ברגע שעולה במחשבתו להזיז את רגלו, הרגל זזה מיד, בלי שום שהות בזמן וכו'. (וראה מה שנכתב על כך במקום אחר, במאמר המתחיל "להבין מפני מה יום טוב דפסח הוא ביום שנעשה בו נס", ובביאור על הפסוק "ויקח קרח" וכו').

הראיה לכך היא שברגע שאדם מחליט להזיז את רגלו, היא זזה ללא שהות. המאמר מפנה לשני מאמרים בנושא: אחד על הסיבה שפסח חל ביום שבו נעשה הנס, ואחד על "ויקח קרח".

והנמשל מזה למעלה דהשתלשלות העולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] כל בחינה הוא פרט בפ"ע [בפני עצמו] וע"כ בין אצילות לבריאה יש פרסא כו'

והנמשל מכך למעלה: בהשתלשלות העולמות אבי"ע, כל בחינה היא פרט בפני עצמו; ולכן בין אצילות לבריאה יש פרסא וכו',

הנמשל למעלה הוא שבהשתלשלות ארבעת העולמות כל מדרגה היא פרט נפרד. לכן יש פרסא בין אצילות לבריאה — מחיצה המפרידה את העולם האלוקי של אצילות מן העולמות הנבראים שמתחתיו.

והוא כמשל כח הראיה בעין שהוא מובדל מכח ההילוך שברגל וגם יש פרסא מפסקת בין אברי הנשימה לאברי המזון דהיינו חצר הכבד כו'

והדבר דומה לכוח הראייה שבעין, הנבדל מכוח ההליכה שברגל; וכן יש פרסא המפסיקה בין איברי הנשימה לאיברי המזון, והיא חצר הכבד וכו'.

הדבר דומה להפרדה בין כוח הראייה שבעין לכוח ההליכה שברגל. גם בגוף יש מחיצה כזאת — הסרעפת, המפרידה בין איברי הנשימה לאיברי העיכול.

אבל בחינת מחשבה הקדומה היא כוללת כולן יחד ולכן רגלי א"ק [אדם קדמון] נמשכים גם בעשייה ואין הפרסא חוצצת בפניו כו'.

אבל הבחינה של המחשבה הקדומה כוללת את כולן יחד. לכן רגלי אדם קדמון נמשכות גם לעולם העשייה, והפרסא אינה חוסמת אותן וכו'.

המחשבה הקדומה כוללת את כל הבחינות יחד, כשם שהמחשבה כוללת את כל האיברים. לכן "רגלי" אדם קדמון מגיעות עד לעולם העשייה, והפרסא אינה מחסום בפניהן.

וע"כ נש"י [נשמות ישראל] שעלו במחשבה זו יש להם הכח לקשר ולחבר האצילות עם העשייה ע"י התורה ומצות להמשיך בחינת רמ"ח אברים דמלכא בעשייה ממש כנ"ל.

ולכן לנשמות ישראל, שעלו במחשבה זו, יש כוח לקשר ולחבר את עולם האצילות עם עולם העשייה באמצעות התורה והמצוות, ולהמשיך את הבחינה של רמ"ח איברי המלך לתוך עולם העשייה ממש, כנזכר לעיל.

לכן נשמות ישראל, ששורשן במחשבה זו, יכולות לחבר את עולם האצילות עם עולם העשייה באמצעות התורה והמצוות, ולהמשיך את "רמ"ח איברי המלך" לתוך עולם העשייה הגשמי ממש.

ועמ"ש ע"פ ויהי קול מעל לרקיע ולכן נאמר בכל התורה דבר אל בניי [בני ישראל] כו' צו את בניי [בני ישראל] כו'.

ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ויהי קול מעל לרקיע". ולכן נאמר לאורך התורה: "דבר אל בני ישראל" וכו', "צו את בני ישראל" וכו'.

הטקסט מפנה שוב למאמר על הפסוק "ויהי קול מעל לרקיע". הוא מוסיף שזה הטעם לכך שציוויי התורה מופנים לאורך התורה אל ישראל: "דבר אל בני ישראל", "צו את בני ישראל".

(ומזה יובן שרש ענין המבואר במ"א בד"ה זכור את יום השבת לקדשו⁵⁰ בענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו⁵¹ כו' ע"ש

(ומכאן יובן שורש העניין המבואר במקום אחר, במאמר הפותח "זכור את יום השבת לקדשו", בעניין "זכור" ו"שמור" בדיבור אחד נאמרו וכו'; עיינו שם.

בסוגריים נאמר שהדברים מסבירים את שורש מאמר חז"ל ש"זכור" ו"שמור", שני הניסוחים של ציווי השבת, נאמרו בדיבור אחד. עניין זה נדון במאמר "זכור את יום השבת לקדשו".

והיינו על ידי גילוי בחינת כתר שהוא בחינת א"ק [אדם קדמון] שכולל אפילו אצילות ועשייה יחד ממש כנ"ל ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה⁵² הנ"ל שבפרשה בראשית בענין אשר לשלמה כו' גם בד"ה שיר השירים אשר לשלמה⁵³ ובד"ה שחורה כו'

כלומר, באמצעות גילוי בחינת כתר, שהיא בחינת אדם קדמון, הכוללת ממש יחד גם את עולם האצילות וגם את עולם העשיה, כנזכר לעיל. ועיינו במה שנכתב במאמר הפותח "צאינה וראינה", שהוזכר לעיל, בפרשת בראשית, בענין "אשר לשלמה" וכו'; וכן במאמר הפותח "שיר השירים אשר לשלמה" ובמאמר הפותח "שחורה אני" וכו',

הדיבור האחד הזה נובע מגילוי כתר, בחינת אדם קדמון, הכוללת יחד גם את עולם האצילות וגם את עולם העשיה. הטקסט מפנה למאמר "צאינה וראינה" על "אשר לשלמה", וכן למאמרים "שיר השירים אשר לשלמה" ו"שחורה אני".

בענין כיריעות שלמה⁵⁴ עוד נתבאר כהאי גוונא גבי קריעת ים סוף שלהיות הפך ים⁵⁵ שהוא עלמא דאתכסיא ליבשה עלמא דאתגליא הוא על ידי המשכה מבחינה הגבוהה משניהם דים ויבשה שוין שם כו' ועד"ז הוא כאן):⁵⁶

בענין "כיריעות שלמה". עוד נתבאר בדרך זו גם בענין קריעת ים סוף: הפיכת הים, שהוא עלמא דאתכסיא, ליבשה, שהיא עלמא דאתגליא, נעשית באמצעות המשכה מבחינה גבוהה משניהם, שבה הים והיבשה שווים וכו'; וכך גם כאן.)

הסבר דומה מובא על קריעת הים: כדי להפוך את הים, העולם המכוסה, ליבשה, העולם הגלוי, יש להמשיך מבחינה גבוהה משניהם, שבה הים והיבשה שווים. כך גם כאן, בחינה שמעל לעולם האצילות ולעולם העשיה מחברת ביניהם.

קטע 3 • 91-10

שתי מדרגות בנשמה והתורה

9 וזהו ותורה שם בישראל⁵⁷ שמהם נמשכת התורה כי התורה היא ח, ע דאצילות. וח"ע [וחכמה עילאה] היא

ראשית הגילוי שבאצילות חח"ן [חכמה חסד נצח] קו ימין כו'

וזהו [פירוש] "והניח תורה בישראל": התורה נמשכת מהם. שכן התורה היא חכמה עילאה דאצילות, והחכמה העילאה היא ראשית הגילוי באצילות, ראש קו ימין — חכמה, חסד ונצח וכו'.

הפסוק "והניח תורה בישראל" מלמד שהתורה נמשכת מישראל. התורה היא חכמה עילאה דאצילות, ראשית הגילוי שם, והיא עומדת בראש קו הימין של הספירות: חכמה, חסד ונצח.

והיא מקור רמ"ח אברים דז"א כו' והיא מקבלת ונמשכת מבחי' א"ק [אדם קדמון] כו' וזהו בראשית⁵⁸ בשביל ישראל שנקראו ראשית.

והיא מקורם של רמ"ח איברי ז"א וכו'; והיא מקבלת ונמשכת מבחינת אדם קדמון וכו'. וזהו [פירוש] "בראשית — בשביל ישראל שנקראו ראשית".

החכמה היא מקורם של רמ"ח איברי ז"א, והיא מקבלת ונמשכת מאדם קדמון שלמעלה ממנה. זו הדרשה על המילה הראשונה בתורה, "בראשית": העולם נברא בשביל ישראל, שנקראו "ראשית".

היינו בחינת ראשית שבישראל שהוא שרשן במחשבה הקדומה שבחינה זו נקרא ראשית שע"ז אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל⁵⁹ שכדי להיות גילוי זה בנשמה המלוכשת בגוף הוא ע"י התורה.

כלומר, בחינת ה"ראשית" שבישראל היא שורשם במחשבה הקדומה, ובחינה זו נקראת "ראשית". על כך אמרו: "מחשבתן של ישראל קדמה לכל". כדי שגילוי זה יופיע בנשמה המלוכשת בגוף, הדבר נעשה באמצעות התורה.

ישראל הם "ראשית" בזכות שורשם במחשבה הקדומה, כאמר המדרש: "מחשבתן של ישראל קדמה לכל". כדי ששורש זה יתגלה בנשמה כפי שהיא חיה בגוף, דרושה התורה.

כי הנה בישראל יש ב' בחי'. הא' מציאותן ושרשן במחשבה הקדומה ונקרא ישראל דלעילא והוא חלק הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף אלא בחינת מקיף כו'.

הנה, בישראל יש שתי בחינות. הראשונה היא מציאותם ושורשם במחשבה הקדומה, והיא נקראת ישראל דלעילא. זו בחינת הנשמה שלמעלה מהתלבשות בגוף, אלא היא בבחינת מקיף וכו'.

בנשמה יש שתי בחינות. הראשונה היא שורשה במחשבה הקדומה, והיא נקראת "ישראל דלעילא": חלק הנשמה שאינו נכנס לעולם בגוף, אלא מקיף אותו כאור מקיף.

10 והב' הוא הנק' ישראל זוטא וכנסת ישראל היינו מקור הנשמה המתפשטת ומתלבשת בגוף. ומקור זה הוא בחי' מלכות דאצילות ונק' ג"כ אימא תתאה ומטרוניתא

והשני הוא מה שנקרא "ישראל זוטא" ו"כנסת ישראל", כלומר, מקור הנשמה המתפשטת ומתלבשת בגוף. מקור זה הוא בחינת מלכות דאצילות, והוא נקרא גם "אימא תתאה" ו"מטרוניתא".

המדרגה השנייה היא "ישראל זוטא" ו"כנסת ישראל": מקור החלק של הנשמה שנכנס לגוף. מקור זה הוא מלכות דאצילות, והוא נקרא גם "אימא תתאה" ו"מטרוניתא", כלומר המלכה.

והנה בחינת מלכות דאצילות היא סופא דכל דרגין וכדי שימשך בה האור מבחינת כתר שהוא בחי' א"ק [אדם קדמון] מחשבה הקדומה הוא ע"י ח"ע [חכמה עילאה] שהיא התורה כו'

והנה, מלכות דאצילות היא "סוף כל המדרגות"; וכדי שהאור יימשך אליה מבחינת כתר, שהיא בחינת אדם קדמון, המחשבה הקדומה, הדבר נעשה באמצעות חכמה עילאה, שהיא התורה וכו'.

מלכות היא הנמוכה מכל המדרגות. כדי שאור הכתר, אדם קדמון והמחשבה הקדומה יגיע אליה, עליו לעבור דרך חכמה עילאה, שהיא התורה.

וע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא כו' וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך⁶⁰ שנשיי [נשמות ישראל] שהם בניך דבחינת מלכות דאצילות

ועל כך אמרו: "ישראל מתקשרים באורייתא" וכו'. וזהו [פירוש] "אל תקרי בניך אלא בוניך": נשמות ישראל, שהן "בניך" — [הבנים] של בחינת מלכות דאצילות,

זהו פירוש האמירה שישאל קשורים לתורה, וכן מאמר חז"ל: "אל תקרי בניך אלא בוניך". נשמות ישראל הן "בניה" של מלכות דאצילות.

שהרי ממנה לוקחה חלק הנשמה המתפשטת בגוף הם ג"כ בוניך דבחינת מלכות דאצילות והארה שממנה המלובשת בגוף

שכן ממנה נלקח חלק הנשמה המתפשט בגוף; הן גם "בניך" — [בוניה] של בחינת מלכות דאצילות ושל ההארה ממנה המתלבשת בגוף.

מאחר שחלק הנשמה שבגוף נלקח ממלכות, הנשמות הן בניה. אך הן גם "בוניה": הן בונות את מלכות ואת ההארה ממנה המתלבשת בגוף.

והיינו מצד שרשן במחשבה הקדומה שע"ז ותורה שם בישראל והם העושים התורה וממשיכים הגילוי בבחי' ח"ע [חכמה עילאה] ומח"ע [ומחכמה עילאה] במלי דאצילות כו'

וזהו מצד שורשן במחשבה הקדומה, שבאמצעותו "ותורה שם בישראל"; והם העושים את התורה וממשיכים את הגילוי אל בחינת חכמה עילאה, ומחכמה עילאה אל מלכות דאצילות וכו'.

הן יכולות לבנות את מקורן מפני ששורשן במחשבה הקדומה, ולכן התורה ניתנה בישראל. ישראל "עושים" את התורה: הם ממשיכים את הגילוי אל חכמה עילאה, ומשם אל מלכות דאצילות.

ולכן בחי' בוניך היינו דוקא ע"י עסק התורה וכדכתיב בחכמה יבנה בית⁶¹ והיינו שכדי להיות ההמשכה מבחי' מחשבה הקדומה הנ"ל במל' דאצילות הוא ע"י התורה דייקא שהיא בחי' חכמה עילאה כו' ולכן בחינת "בוניך" היא דווקא באמצעות לימוד התורה, ככתוב: "בחכמה ייבנה בית". כלומר, כדי שההמשכה מבחינת המחשבה הקדומה הנזכרת לעיל תגיע למלכות דאצילות, היא נעשית דווקא באמצעות התורה, שהיא בחינת חכמה עילאה וכו'.

לכן בנייה זו נעשית דווקא באמצעות לימוד התורה, ככתוב: "בחכמה ייבנה בית" — מלכות, שהיא הבית, נבנית באמצעות חכמה. רק באמצעות התורה, חכמה עילאה, נמשכת המחשבה הקדומה אל מלכות.

(ועמ"ש בד"ה באתי לגני⁶² ובד"ה וידבר כו' אנכי כו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים⁶³ ועמ"ש בד"ה ויאכילך את המן⁶⁴ גבי ברכת הארץ שצריך שיזכיר בה ברית ותורה. וכדברים האלה מבואר ג"כ בזהר בפ' ויחי)

(ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "באתי לגני", ובמאמר המתחיל "וידבר כו', אנכי כו', אשר הוצאתיך מארץ מצרים"; וכן במה שנכתב במאמר המתחיל "ויאכילך את המן", בעניין ברכת הארץ, שבה צריך להזכיר ברית ותורה. וכדברים האלה מבואר גם בזהר, בפרשת ויחי.)

הטקסט מפנה לכמה מאמרים: "באתי לגני", "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ו"ויאכילך את המן", העוסק בטעם לכך שבברכת הארץ בברכת המזון צריך להזכיר את הברית ואת התורה. הוא מפנה גם לזוהר בפרשת ויחי.

(דרמ"ה סע"א [סוף עמוד א]) תלת נשמתין אינון⁶⁵ כו' ע"ש ועיין מ"ש עוד מענין ב' בחי' הנ"ל שיש בהנשמה ע"פ כי תצא כו' גיב ויברא אלקים את האדם בצלמו⁶⁶ כו':

(עמוד 245, סוף צד א'): "שלוש נשמות הן" וכו'; עיינו שם. ועיינו גם במה שנכתב עוד בעניין שתי הבחינות הנזכרות לעיל שבנשמה, על הפסוק "כי תצא" וכו', בעניין "ויברא אלקים את האדם בצלמו" וכו'.

הקטע בזהר (1:245a) מתחיל במילים "שלוש נשמות הן". הטקסט מפנה גם לדיונים בשתי מדרגות הנשמה, על הפסוקים "כי תצא" ו"ויברא אלקים את האדם בצלמו".

קטע 4 • 111-12

"דודי ורעייתי": התורה ולבוש המלכות

11 ג וזהו ענין רעיתי יפתי. רעיתי הוא ע"י עסק התורה לכו לחמו בלחמי⁶⁷ כמו מזון עד"מ הוא מקשר ומחבר חיות הנשמה להתפשט בתוך הגוף כו' כך ע"י התורה נמשך התלבשות אור א"ד ב"ה בחכמה עילאה⁶⁸ כו'

3. וזהו פירוש "רעייתי יפתי". "רעייתי" היא באמצעות לימוד התורה, שעליה נאמר "לכו לחמו בלחמי". כשם שהמזון, דרך משל, קושר ומחבר את חיות הנשמה כדי שתתפשט בגוף, כך באמצעות התורה נמשך אור אין סוף, ברוך הוא, להתלבש בחכמה העליונה וכו'.

סעיף ג עובר למילים "רעייתי יפתי". "רעייתי" היא באמצעות לימוד התורה, שהפסוק "לכו לחמו בלחמי" מכנה לחם: כשם שהמזון מחבר את חיות הנשמה אל הגוף, כך התורה ממשיכה את אור אין סוף אל החכמה העליונה.

וביאור ענין יפתי שהם המצות שנקראו לבושים כענין יביאו לבוש מלכות⁶⁹ כו' וזהו יפתי שעושה בחי' לבושים יפים כו' משא"כ בחינת אלביש שמים קדרות⁷⁰ כו'

וביאור ענין "יפתי": אלו המצוות, שנקראו לבושים, כמו שנאמר "יביאו לבוש מלכות" וכו'. וזהו "יפתי" — שהיא יוצרת בחינה של לבושים יפים וכו', שלא כמו הבחינה של "אלביש שמים קדרות" וכו'.

"יפתי" הן המצוות, שנקראו לבושים, כמו שנאמר "יביאו לבוש מלכות". המצוות יוצרות למלך לבושים יפים, בשונה מן הלבוש האפל של "אלביש שמים קדרות".

והענין הוא כי מבחי' כתר שהוא ארך אפים מאריך אף כו' כי קמיה כחשכה כאורה⁷¹ כו'

והענין הוא, שמבחינת כתר, שהיא "ארך אפים" — מאריך אף וכו', משום שלפניו "כחשכה כאורה" וכו',

מדוע נחוצים הלבושים? כתר, הבחינה שלמעלה מן השכל, היא "ארך אפים" — סבלנית גם כלפי הרשעים, משום שלפניה "כחשכה כאורה"; ברמה זו אין הבדל בין טוב לרע.

א"כ גם החיצונים יוכלו לקבל יניקה כי שממית בידיים תתפש⁷² כו' וכענין שאמר אברהם לו ישמעאל⁷³ כו'

אם כן, גם החיצונים יוכלו לקבל יניקה, שהרי "שממית בידיים תתפש" וכו', וכענין שאמר אברהם: "לו ישמעאל יחיה לפניך" וכו'.

אם כן, גם הכוחות החיצוניים, הקליפות, יוכלו לקבל יניקה מאותה בחינה, ככתוב שהשממית, קטנה ככל שתהיה, נאחזת בידיה ונמצאת בהיכלי המלך. המאמר משווה זאת לתפילתו של אברהם: "לו ישמעאל יחיה לפניך".

(ועמ"ש סדי"ה מצה זו⁷⁴ ובדי"ה ויאבק^{75,76} וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ וישלח כי א"ק [אדם קדמון] הוא ראשון המקבל שפע מא"ס והנה דע כי נשתלשל ממנו ניצוץ א' נחלק לבי מוח וקליפה כו' ע"ש).

(ועיין במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "מצה זו", ובמאמר המתחיל "ויאבק"; ועיין בלקוטי תורה [של האריז"ל], בסוף פרשת וישלח, שאדם קדמון הוא הראשון שמקבל שפע מאין סוף. ודע שניצוץ אחד השתלשל ממנו ונחלק לשניים: מוח וקליפה וכו', עיין שם).

המאמר מפנה לסוף המאמר "מצה זו", למאמר "ויאבק" וללקוטי תורה של האריז"ל: אדם קדמון הוא הראשון שמקבל מאין סוף, וניצוץ אחד ממנו נחלק למוח ולקליפה. נמצא שגם בדרגה נעלית זו יש לקליפה שורש.

ולכן כדי שיומשך השפע רק לסטרא דקדושה ולא לחיצונים זהו ע"י מעשה המצות שמהם נמשך בחינת לבוש מלכות

ולכן, כדי שהשפע יימשך רק לצד הקדושה ולא לחיצונים, הדבר נעשה באמצעות קיום המצוות, שממנו נמשכת בחינת לבוש מלכות,

כדי שהשפע יגיע רק לצד הקדושה ולא לחיצונים, נדרש "לבוש מלכות", והוא נמשך מקיום המצוות.

שהוא הלבוש היפה שכשנמשך ע"י לבוש זה שממעשה המצות נמשך רק בטרא דקדושה כו' המקבלים עליהם עול מלכות שמים כו'

שהוא הלבוש היפה: כאשר השפע נמשך באמצעות לבוש זה, הבא ממעשה המצוות, הוא נמשך רק לצד הקדושה וכו' — למי שמקבלים עליהם עול מלכות שמים וכו'.

השפע העובר דרך הלבוש היפה הזה מגיע רק לצד הקדושה — אל מי שמקבלים עליהם את עול מלכותו של ה'.

וכמו הלבוש שמגין על האדם להצילו מהשרב והגשמים כך לבוש הנ"ל הוא המגין מיניקת החיצונים כו' ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו

וכשם שלבוש מגן על האדם ומציל אותו מהחום ומהגשמים, כך הלבוש האמור מגן מפני יניקת החיצונים וכו'. ולכן אמרו רבותינו ז"ל: "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו".

לבוש מגן על האדם מפני החום והגשם, וכך לבוש המצוות מגן על השפע מפני החיצונים. לכן אמרו חז"ל שמי שאומר "אין לי אלא תורה" אין לו אפילו תורה.

אלא תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים]^{77, 78} לפי שעל ידי המצות דוקא נמשך לבוש הנ"ל משא"כ בתורה לבד הרי לפעמים נאמר אלביש שמים קדרות שמים אש ומים⁷⁹ רצוא ושוב⁸⁰ הוא בחינת תורה מימינו אש דת⁸¹ כו'

אלא תורה וגמילות חסדים"; שכן דווקא באמצעות המצוות נמשך הלבוש האמור לעיל, ואילו בתורה לבדה נאמר לפעמים: "אני מלביש את השמים בשחור". השמים הם אש ומים, "רצוא ושוב"; זו בחינת התורה, "מימינו אש דת וכו",

האמרה המצוטטת מסתיימת במילים "אלא תורה וגמילות חסדים"; בהערת קה"ת מצוין שסיום זה אינו מופיע בנוסח התלמוד שם. התורה לבדה עשויה להיות ה"שמים" המתלבשים בשחור, שכן שמים הם אש ומים — "רצוא ושוב", שני הצדדים שבתורה: "מימינו אש דת".

ב"ש [בית שמאי] וב"ה [ובית הלל] כו' ולפעמים ח"ו [חס ושלום] יוכל להיות מלובשים בקדרות יניקת החיצונים מהמדות אש ומים חו"ג [חסד וגבורה] כענין אברהם שיצא ממנו^{82, 83, 84} כו'

בית שמאי ובית הלל וכו'. ולפעמים, חלילה, הם עלולים להתלבש בשחור: הכוחות החיצוניים יונקים מן המדות של אש ומים, חסד וגבורה, בדומה לעניין אברהם, שממנו יצא וכו'.

בדומה לבית שמאי ובית הלל, גם לתורה יש שני צדדים — אש ומים, גבורה וחסד. לפעמים, חלילה, הכוחות החיצוניים עלולים לינוק ממדות אלה, כפי שאומרים חז"ל על אברהם שממנו יצא ישמעאל.

אבל על ידי מעשה המצות נעשה בחי' יפתי לבוש מלכות כו' (וע' בזהר פ' בלק) (דף ר"ד ב')⁸⁵ ע"פ בקר אערך לך ואצפה⁸⁶ כו'

אבל באמצעות קיום המצוות נוצרת הבחינה של "רעייתי היפה" — לבוש מלכות וכו'. (ועיינו בזהר, Parshas Balak, דף 204ב), על הפסוק "בבוקר אערוך לפניך ואצפה וכו'":

קיום המצוות יוצר את לבוש המלכות של "רעייתי היפה". הטקסט מפנה ל-Zohar (Balak, 204b) על הפסוק "בבוקר אערוך לפניך ואצפה", ושם מפרשים את "ואצפה" במשמעות של "אצפה עליו".

אתא דוד ואתקין האי בוצינא חופאה להאי בקר דיוסף⁸⁷ לאתחפאה ביה כו' כד"א [כמה דאת אמר] ויצפהו זהב טהור

"בא דוד ותיקן את הנר הזה ככיסוי לאותו בוקר של יוסף, כדי להתכסות בו וכו', ככתוב: "ויצפהו זהב טהור".

ה-Zohar אומר שדוד התקין כיסוי ל"בוקר" של יוסף, כשם שכלי המקדש צופו בזהב טהור. באותו קטע, אור ה"בוקר" של יוסף אוסף את כל האורות העליונים, ועוצמתו גדולה מכדי שהעולמות התחתונים יוכלו לשאת אותו ללא כיסוי.

והיינו שדוד תיקן בחי' מלכות דאצילות לבוש וכיסוי להאי בקר דיוסף כו' ע"ש ונתבאר במ"א וזהו ג"כ מ"ש ויגש אליו יהודה⁸⁸ ויאמר בי אדני.

כלומר, דוד התקין את בחינת מלכות דאצילות כלבוש וכיסוי לאותו "בוקר" של יוסף וכו'; עיינו שם, והעניין נתבאר במקום אחר. וזהו גם הכתוב: "ויגש אליו יהודה ויאמר: בי אדוני".

כלומר, דוד התקין את מלכות דאצילות כלבוש וכיסוי לאורו של יוסף. אותו רעיון מופיע גם בגישתו של יהודה ליוסף: "בי אדוני".

פ"י בי יומשך השפע מבחינת יוסף כי יהודה הוא ג"כ בחינת מלכות והרי זהו דייקא הכלי והלבוש כו' פירושו: "ב"י — באמצעותי — תימשך ההשפעה מבחינת יוסף; שכן גם יהודה הוא בחינת מלכות, והיא אכן הכלי והלבוש.

"ב"י פירושו "באמצעותי": באמצעות יהודה, שהוא גם בחינת מלכות, תימשך ההשפעה מבחינת יוסף למטה. מלכות היא בדיוק הכלי והלבוש.

ועמ"ש מזה ע"פ ויגש⁸⁹ ועיין עוד בזהר פ' אחרי (דנ"ח ע"ב) גבי בגין כך לא יטעי לחברא עת אחרא לגבי מלכא⁹⁰ כו'

ועיינו במה שנכתב על כך על הפסוק "ויגש אליו". עוד עיינו בזהר, Parshas Acharei (דף 258), בעניין "לכן אין לטעות ולחבר זמן אחר למלך וכו'".

הטקסט מפנה למאמרו על "ויגש אליו" (תורה אור, Vayigash), וכן ל-Zohar (Acharei, 58b): אהרן מוזהר שלא לטעות ולחבר למלך "זמן אחר" — זמן שנמסר לכוח אחר.

בזאת יבא⁹¹ כו' (ודף ע"ד ב') גבי וכדין לבשו שמים קדרות⁹² ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועיין בפרדס שכ"ה פרק⁹³ ו' ע"ש

"בזאת יבוא וכו'" (וכן דף 274), בעניין "ואז השמים התלבשו בשחור", וב-Mikdash Melech שם. ועיינו ב-Pardes, Sha'ar 25, פרק 6.

שם ה-Zohar מפרש את "בזאת יבוא אהרן אל הקודש": הוא רשאי להיכנס רק באמצעות "זאת", ה"זמן" הקשור לשם ה'. הטקסט מפנה גם ל-Zohar (74b) בעניין השמים שהתלבשו בשחור, לפירוש Mikdash Melech שם ול-Pardes, Gate 25, chapter 6.

וזהו ואתחנן אל⁹⁴ ה' בעת ההיא ואתחנן הוא המשכה שע"י התורה כמ"ש במ"א והמשכה זו צ"ל בעת ההיא שהיא בחינת מלכות כו' והוא בחי' המצות שעליהם נאמר ועת לכל חפץ⁹⁵ כו'

וזהו [המשמעות של] "ואתחנן אל ה' בעת ההיא". "ואתחנן" הוא המשכה באמצעות התורה, כפי שנכתב במקום אחר; והמשכה זו צריכה להיות "בעת ההיא", שהיא בחינת מלכות וכו'. וזו בחינת המצוות, שעליהן נאמר "ועת לכל חפץ וכו'",

הדבר מסביר גם את הפסוק "ואתחנן אל ה' בעת ההיא": ואתחנן, תפילתו של משה, היא המשכה באמצעות התורה, והיא צריכה לבוא "בעת ההיא" — דרך "עת", שהיא בחינת מלכות. מלכות היא המצוות, שעליהן נאמר "ועת לכל חפץ".

כמ"ש במ"א בד"ה בשעה שהקדימו⁹⁶ ישראל נעשה לנשמע⁹⁷ ושם נתבאר ג" כ איך המשכה זו להיות מלך העולם נמשך על ידי המצות וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] גם כן בד"ה תקעו בחדש שופר^{98,99} כו'

כפי שנכתב במקום אחר, במאמר הפותח במילים "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע"; ושם הוסבר גם כיצד המשכה זו, שהי' יהיה מלך העולם, נמשכת באמצעות המצוות; וכפי שהוסבר גם במאמר הפותח במילים "תקעו בחדש שופר וכו'";

הטקסט מפנה למאמר "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע" (לקוטי תורה, במדבר), המסביר שמלכותו של ה' בעולם נמשכת באמצעות המצוות, וכן למאמר לראש השנה "תקעו בחדש שופר".

ע"ש ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול^{100,101} גבי לשמור את כל מצותיו ויובן עוד ענין לכוש שעם היות הלבוש מעלים ומסתיר להיות בחי' עולם מלשון העלם כו'

ע"י שם. וראה גם מה שנכתב במאמר הפותח במילים "כי תשמע בקול", בעניין "לשמור את כל מצותיו". וכך יובן עוד עניינו של לכוש: אף שהלבוש מעלים ומסתיר, ובכך נוצרת בחינת עולם — מלשון העלם וכו',

הטקסט מפנה גם למאמר "כי תשמע בקול", העוסק בשמירת כל מצוותיו. לאחר מכן הוא עובר לדון בלבוש עצמו: הלבוש מעלים ומסתיר, והסתר זה הוא היוצר "עולם", מלשון "העלם".

הנה שרשו ממקום גבוה מאד וכענין שנתבאר במ"א בפי' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת^{102,103} גבי הנה שורשו הוא ממקום גבוה מאד, כפי העניין שהוסבר במקום אחר, בפרשת לך לך, במאמר הפותח במילים "והבדילה הפרוכת", בעניין

ובכל זאת, שורשו של הלבוש הוא ממקום גבוה מאד, כפי שהוסבר במאמר שבתורה אור "והבדילה הפרוכת", בפרשת לך לך.

ולהבין ענין חשמל זה כו' וגם בד"ה ענין לך לך גבי וידבר שלשת אלפים משל¹⁰⁴ כו' ועוד נת' [נתבאר] זה במ"א בפי' השמים כסאי^{105,106}

"ולהבין ענין חשמל זה וכו'"; וכן במאמר הפותח במילים "ענין לך לך", בעניין "וידבר שלשת אלפים משל וכו'". ועוד הוסבר הדבר במקום אחר, בפירוש הפסוק "השמים כסאי",

המאמר עוסק בכך בקטע "ולהבין ענין חשמל זה", וכן המאמר על "לך לך", בקטע "וידבר שלשת אלפים משל". הדבר מוסבר עוד בפירוש הפסוק "השמים כסאי".

כי בחי' יחידה שאין לה כלי היינו כתר שסובב ומקיף מראשו ועד רגלו ומבדיל בין אצי' לבריאה ונעשה פרגוד ומסך.¹⁰⁷

כי בחינת יחידה, שאין לה כלי, היינו כתר, הסובב ומקיף מן הראש ועד הרגליים, ומבדיל בין אצילות לבריאה, ונעשה פרגוד ומסך.

יחידה, המדרגה הגבוהה ביותר בנפש, אין לה כלי; היא כתר, המקיף את הכול מן הראש ועד הרגליים. מדרגה מקיפה זו היא המבדילה בין אצילות לבריאה ונעשית לפרגוד ולמסך שביניהן.

12 ור"ל [ורוצה לומר] ששרש הפרגוד והמסך שהוא הלבוש הנ"ל שרשו מבחי' יחידה וכתר. וזהו השמים

כסאי¹⁰⁸ כי

כלומר, שורשם של הפרגוד והמסך, שהם הלבוש שהוזכר לעיל, הוא בבחינת יחידה וכתר. וזהו "השמים כסאי": שכן

הפרגוד והמסך שבין אצילות לבריאה, שהם ה"לבוש", שורשם ביחידה ובכתר. לכן נאמר בפסוק "השמים כסאי".

שמים פ"י גם כן מקיפים ומהם נמשך הכסא כס¹⁰⁹ א' לבוש ומסך הנל ועמ"ש ע"פ ואברהם זקן¹¹⁰ בא בימים¹¹¹ ועד"ז יובן ענין יפתי כו'

"שמים" פירושו גם מקיפים, ומהם נמשך הכיסא — כס וא' — הלבוש והמסך שהוזכרו לעיל. (ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ואברהם זקן בא בימים"). ועל דרך זו יובן עניינה של "יפתי" וכו'.

"שמים" כאן פירושם מקיפים, ומהם נמשך ה"כיסא", שנקרא כס וא'; הכס מרמז על כיסוי, כלומר על הלבוש והמסך. כאן מפנה המאמר למאמרו על "ואברהם זקן בא בימים", ואומר שגם עניינה של "יפתי" יובן באותו אופן.

וזהו יפית מבני אדם¹¹² כו' שעל ידי קיום המצות עושה לבושים יפים למלך מלכי המלכים הקב"ה. וזהו "יפית מבני אדם" וכו': שעל ידי קיום המצוות [האדם] עושה לבושים יפים למלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא.

זו גם משמעות "יפית מבני אדם": בקיום המצוות בני האדם עושים לבושים יפים למלך מלכי המלכים.

א"כ כביכול מה שיפית הוא מבני אדם כן פ"י הגאון החסיד ר' [רבי] לוי יצחק ז"ל מבאדיטשוב

אם כן, כביכול, יופיך הוא "מבני אדם". כך פירש הגאון והחסיד רבי לוי יצחק ז"ל מברדיטשוב.

אם כן, כביכול, יופיו של הקב"ה בא "מבני אדם" — מן המצוות שהם מקיימים. המאמר מביא פירוש זה בשם רבי לוי יצחק מברדיטשוב.

והיינו מ"ש יפתי ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש¹¹³ שבלבושים אלו שממעשה המצות יש ג' בחינות ומדרגות

וזהו מה שנאמר "יפתי". ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ועשית בגדי קדש", שבלבושים אלה, הנוצרים מקיום המצוות, יש שלוש בחינות ומדרגות.

זהו עניינה של "יפתי". המאמר מפנה לסוף המאמר בתורה אור "ועשית בגדי קדש", שבו מתוארות שלוש מדרגות בלבושים שנעשים באמצעות המצוות.

והנה מבואר במ"א¹¹⁴ שיניקת החיצונים הוא בבי אופנים האי מלמטה מחמת ריבוי הצמצומים וההסתר כו'

והנה מבואר במקום אחר שיניקת החיצונים היא בשני אופנים. האחד הוא מלמטה, מחמת ריבוי הצמצומים וההסתר וכו'.

החיצונים יונקים בשני אופנים. הראשון הוא מלמטה: ריבוי הצמצומים וההסתר של האור מותירים להם מקום לינוק.

והבי ע"י אם תגביה כנשר¹¹⁵ כו' שרוצים לקבל מבחי דקמיה כחשכה כאורה¹¹⁶ כנזי [כנזכר] לעיל והנה התיקון לבי יניקות אלו הוא ע"י לבושים דמעשה המצות

והשני הוא על ידי "אם תגביה כנשר" וכו': שהם מבקשים לקבל מבחינה זו שעליה נאמר "קמיה כחשכה כאורה", כפי שהוזכר לעיל. והנה התיקון לשתי יניקות אלה הוא באמצעות הלבושים של קיום המצוות.

האופן השני הוא מלמעלה, "אם תגביה כנשר": החיצונים מבקשים להגיע למדרגה שלפניה "כחשכה כאורה", כפי שתואר לעיל. הלבושים הנוצרים מן המצוות מתקנים את שתי צורות היניקה.

והנה התיקון לבחי האי פשוט הוא שכשנמשך ע"י לבוש מלי דאצילות אין להם יניקה יתירה מלמטה והנה התיקון לבחינה הראשונה פשוט: כאשר [ההמשכה] נמשכת באמצעות לבוש המלכות דאצילות, אין להם יניקה יתירה מלמטה.

התיקון הראשון פשוט: כשהמשכה עוברת דרך לבוש המלכות דאצילות, החיצונים אינם מקבלים יניקה יתירה מלמטה.

אך התיקון לבחינה הבי היינו כמש"ש [כמה שכתוב שם] שיש מדרגה עליונה בלבושים דמעשה המצות וע"ז נאמר ועשית בגדי קדש לאהרן¹¹⁷ שמשא הוא העושה אותם כו'

אבל התיקון לסוג השני הוא, כפי שכתוב שם, שיש מדרגה עליונה בלבושים של קיום המצוות; ועל כך נאמר: "ועשית בגדי קודש לאהרן" — משה הוא שעושה אותם וכו'.

הסוג השני זקוק ללבוש ממדרגה עליונה יותר. על כך נאמר: "ועשית בגדי קודש לאהרן" — משה עצמו עושה אותם.

וענין לבוש זה מבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער י"ב פרק ח' כי ממדה וי ואילך כו' מתלבש בשמנה בגדים כו'

עניין לבוש זה מבואר בפרי עץ חיים, שער י"ב, פרק ח': מן המידה השישית ואילך כו' מתלבש בשמונה לבושים וכו',

פרי עץ חיים (שער י"ב, פרק ח') מובא כמקור לעניין לבוש זה: מן המידה השישית ואילך האור מתלבש בשמונה לבושים, כמספר הבגדים שלבש הכהן הגדול.

ונמצא כי התיקון ו' מתלבש כו' ע"ש הביאו הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' אמור (דפ"ח) וע' מזה בזהר הרקיע
בפרשה משפטים (בדף צ"ה) ותיקון ו' היינו כי חפץ חסד הוא¹¹⁸

"ונמצא כי התיקון השישי מתלבש וכו'"; עיין שם. הרמ"ז [רבי משה זכות] הביא זאת בפרשת אמור (דף פ"ח); ועיין
בעניין זה בזהר הרקיע, בפרשת משפטים (בדף צ"ה). והתיקון השישי הוא "כי חפץ חסד הוא".

נמצא שהתיקון השישי מתלבש. הרמ"ז הביא את הקטע בפרשת אמור, והוא נדון בזהר הרקיע בפרשת משפטים; התיקון השישי הוא "כי
חפץ חסד הוא", השישי מבין שלוש עשרה המידות המנויות במיכה ז': י"ח-כ'.

ולכן על ידי לבושים אלו שמלבישים לבחיי כי חפץ חסד הוא גורם שימושך בחיי חסדו הגדול הזה רק
לסטרא דקדושה ולא להיכלות דנוגה

ולכן, באמצעות לבושים אלה, המלבישים את הבחינה של "כי חפץ חסד הוא", גורמים שחסדו הגדול הזה יימשך רק
לצד הקדושה ולא להיכלות נוגה.

הלבשת המידה "כי חפץ חסד הוא" בלבושי המצוות מבטיחה שחסדו הגדול של ה' יימשך רק אל הקדושה ולא להיכלות נוגה, תחום הקליפה
שבו הטוב והרע מעורבים זה בזה.

ונמצא שע"י לבושים דמעשה המצוות נעשה תיקון גם לבחיי יניקה הב' ועמ"ש בד"ה עבדים היינו
לפרעה במצרים¹¹⁹ ויוציאנו הוי' אלקינו:¹²⁰

ונמצא שעל ידי לבושי קיום המצוות נעשה תיקון גם לסוג השני של היניקה. ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל
"עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו".

נמצא שלבושי המצוות מתקנים גם את סוג היניקה השני. הכוונה למאמר "עבדים היינו לפרעה במצרים".

קטע 5 • 131-15

"קומי לך": הכ"ף והי"ד

13 ד אך להיות המשכת אור א"ס בחכמה עילאה ע"י התורה ולהמשיך ע"י מעשה המצוות בחיי לבוש הנ"ל
צריך להקדים בחיי קומי לך¹²¹ לעצמך

4. אולם כדי שאור אין סוף יימשך בחכמה העילאה באמצעות התורה, וכדי שהבחינה של הלבוש הנזכר לעיל
תימשך באמצעות קיום המצוות, יש להקדים את הבחינה של "קומי לך" — אל עצמך,

סעיף 4. לפני שהתורה יכולה להמשיך את אור אין סוף בחכמה והמצוות יכולות להמשיך את הלבוש, צריכה לבוא תחילה הבחינה של
"קומי לך": התרוממות אל העצמי.

דהיינו לבחיי הנשמה שלמעלה כו' והיינו עיי קייש [קריאת שמע] ותפלה והנה הכתיב לכי בכף יויד כו' כלומר, אל בחינת הנשמה כפי שהיא למעלה וכו'; והדבר נעשה באמצעות קריאת שמע ותפילה. והנה, צורת הכתיב היא "לכיי", בכ"ף וביויד וכו'.

העצמי הזה הוא הנשמה כפי שהיא למעלה, וההתרוממות נעשית באמצעות קריאת שמע ותפילה. צורת הכתיב של הפסוק, "לכיי", בכ"ף וביויד, רומזת לבחינות שהמאמר מבאר כעת.

והענין כי הנה בחי' מחשבה הקדומה הוא בחי' ממוצע בין עצמות אור א"ס לנאצלים להיות

והענין הוא שבחינת המחשבה הקדומה היא בחינת ממוצע בין עצמות אור אין סוף ובין הנאצלים; שכן

המחשבה הקדומה היא הממוצע בין עצמות אור אין סוף ובין הנאצלים.

כי מחשבה הקדומה היא בחינת מקיף וסובב כל ההשתלשלות וכוללם יחד שעיי מחשבה זו הוא התהוותם כו'

המחשבה הקדומה היא בחינת אור מקיף וסובב את כל ההשתלשלות וכולל את כולה יחד, שכן באמצעות מחשבה זו הם מתהווים וכו'.

זהו אור מקיף, הסובב את כל ההשתלשלות וכולל אותה כולה, משום שהכול מתהווה באמצעות מחשבה זו.

נמצא מחשבה זו היא בחינת אור כללי הכולל כל פרטי ההשתלשלות ובעצמות אור אין סוף לא שייך כל זה שאין שייך חיו [חס ושלום] לומר בו

נמצא שמחשבה זו היא בחינת אור כללי הכולל את כל הפרטים של ההשתלשלות. אך לגבי עצמות אור אין סוף אין כל זה שייך, ואין שייך, חלילה, לומר עליו

לכן זהו אור כללי הכולל כל פרט בהשתלשלות. אי אפשר לומר דבר מכל אלה על עצמות אור אין סוף עצמה.

שהוא מקור וכלל שכולל חיות העולמות שהוא מרומם ונשגב מגדר העלמין לגמרי והיה יכול להיות רבוא רבבות השתלשלות באופנים אחרים כו'

שהוא מקור וכללות הכוללת את חיות העולמות, שהרי הוא נעלה ונשגב לחלוטין מגדר העולמות; והיה יכולות להיות רבבות רבבות של השתלשלויות באופנים אחרים וכו',

אי אפשר לכנות את העצמות מקור או כללות של חיות העולמות, מפני שהיא נעלית לחלוטין מגדריהם. היא הייתה יכולה להוות אינספור השתלשלויות אחרות, באופנים אחרים.

ורכב רכבות ספירות שלא ממהות הספירות הנאצלים כמ"ש בביאור ע"פ יביאו לכוש מלכות¹²² ע"ש בד"ה להבין ההפרש כו'.

ורכבות רכבות של ספירות שאינן מאותה מהות של הספירות הנאצלות, כפי שנכתב בביאור על הפסוק "יביאו לכוש מלכות"; ראו שם, במאמר המתחיל "להבין ההפרש" וכו'.

היא הייתה יכולה להיות גם אינספור ספירות השונות במהותן מן הספירות הנאצלות המוכרות לנו. ההפניה היא לביאור בתורה אור על הפסוק "יביאו לכוש מלכות", במאמר "להבין ההפרש".

14 ועמ"ש בפי בשלח סדי"ה להבין ענין לחם משנה¹²³ וגם אין שייך לומר באור א"ס שהוא מקיף וסוכ"ע כו' כנודע

ועיינו גם במה שנכתב בפרשת בשלח, בסוף המאמר המתחיל "להבין ענין לחם משנה". כמו כן, אין שייך לומר על אור אין סוף שהוא אור מקיף ושהוא סובב כל עלמין וכו', כידוע.

הכוונה לסוף המאמר על לחם משנה שבפרשת בשלח. גם המושגים "מקיף" ו"סובב" אינם מתאימים לאור אין סוף עצמו, משום שהקפה עדיין מבטאת יחס לעולמות.

ולכן כדי שיתהוו פרטי העולמות מעצמות אור א"ס הוא ע"י בחי' מחשבה הקדומה שהוא בחי' התהוות אור כללי הכולל כל ההשתלשלות יחד כו' והרי הוא כלל של הפרטים כו'

ולכן, כדי שהפרטים של העולמות יתהוו מעצמות אור אין סוף, הדבר נעשה באמצעות בחינת המחשבה הקדומה, שהיא בחינת התהוותו של אור כללי הכולל יחד את כל ההשתלשלות וכו'; והוא הכלל של הפרטים וכו'.

העולמות הפרטיים מתהווים מעצמות אור אין סוף רק באמצעות המחשבה הקדומה: אור כללי הכולל את כל ההשתלשלות, והוא הכלל של כל פרטיה.

והיינו כי מחשבה הקדומה היינו בחי' א"ק [אדם קדמון] והוא בחי' כתר דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה]

כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ד ומבואר יותר בשערי קדושה להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] ח"ג [חלק ג'] שער

א' וז"ל [זוה לשונ] א"ק [אדם קדמון] קוצו של יו"ד והיא הספירה העליונה מכולן ונקרא כתר¹²⁴ עכ"ל [עד כאן

לשונ]

כלומר, המחשבה הקדומה היא בחינת אדם קדמון, והיא בחינת כתר של אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, כפי שנכתב בעץ חיים, שער 41, פרק 4, והדברים מבוארים ביתר פירוט בשערי קדושה לר' חיים ויטאל, חלק III, שער 1. וזה לשונו: "אדם קדמון הוא קוצו של יו"ד, והוא הספירה העליונה מכולן ונקרא כתר". עד כאן לשונו.

המחשבה הקדומה היא אדם קדמון, הכתר של ארבעת העולמות. כאן מובאים דברי עץ חיים ודברי ר' חיים ויטאל בשערי קדושה, המכנים את אדם קדמון "קוצו של יו"ד" — קצה האות הראשונה של שם הוי" — הספירה העליונה מכולן, הנקראת כתר.

ולכן נק' מחשבה הקדומה בחינת הממוצע ע"ד שנת' [שנתבאר] באריכות בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ע"ש

ולכן המחשבה הקדומה נקראת בחינת הממוצע, כפי שמבואר בהרחבה בעץ חיים, שער 41, פרק 3, שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים; עיינו שם.

משום כך היא נקראת ממוצע: עץ חיים מסביר בהרחבה שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים.

והנה הממוצע יש בו מבחינה היותר תחתונה שבמאציל ומבחי' היותר עליונה שבנאצלים ועיי' מתחבר אור המאציל לנאצלים וזהו ענין אוף כ"ף והיינו כי הכ"ף הוא מספר עשרים

והנה, בממוצע יש מבחינה התחתונה ביותר שבמאציל ומבחינה העליונה ביותר שבנאצלים, ובאמצעותו מתחבר אור המאציל לנאצלים. וזהו ענין האות כ"ף; כלומר, כ"ף היא בגימטריה עשרים,

בממוצע יש משהו מן הבחינה התחתונה ביותר של המאציל ומשהו מן הבחינה העליונה ביותר של הנאצלים, וכך הוא מחבר את אור המאציל אליהם. זהו עניינה של האות כ"ף, שערכה המספרי עשרים.

דהיינו שיש בו ב"פ [ב' פעמים] ע"ס [עשר ספירות] א' בבחי' תחתונה שבמאציל שנמשכה להיות בחי' כתר לנאצלים שכיון שנמשכה להיות נשמה לשרש האצילות ע"כ מעתה שייך לומר בה בחי' ע"ס [עשר ספירות] וזהו הנקרא ע"ס [עשר ספירות] הגנוזות.

כלומר, יש בו פעמיים עשר ספירות. הקבוצה האחת היא הבחינה התחתונה שבמאציל, שנמשכה להיות בחינת כתר לנאצלים; מכיוון שנמשכה להיות נשמה לשרש האצילות, מעתה שייך לדבר עליה כעל בחינת עשר ספירות. וזה נקרא עשר ספירות הגנוזות.

עשרים הם שתי קבוצות של עשר ספירות. קבוצה אחת היא הבחינה התחתונה שבמאציל, שנמשכה להיות כתר לנאצלים; לאחר שנעשתה נשמה לשרש האצילות, אפשר לדבר עליה כעל עשר ספירות, והיא נקראת "עשר ספירות הגנוזות".

15 והב' ע"ס [עשר ספירות] שרש הנאצלים וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שא" שהוא שרש הנאצלים כולל כולם כו' וכמ"כ [וכמו כן] בבחינת עתיק שהוא בחינה תחתונה שבמאציל יש ע"ס [עשר ספירות] כו' וכללות שניהם הוא בחי' כתר

והשני הוא עשר הספירות שבשורש הנאצלים, כמו שכתוב בעץ חיים, שאריך אנפין, שהוא שורש הנאצלים, כולל את כולם וכו'; וכמו כן בבחינת עתיק, שהיא הבחינה התחתונה שבמאציל, יש עשר ספירות וכו'. שני אלה יחד הם בחינת כתר;

המערכת השנייה של עשר הספירות היא שורש הנאצלים: אריך אנפין, שלפי עץ חיים כולל את כל עולם האצילות. המערכת הראשונה נמצאת בעתיק, הבחינה התחתונה שבמאציל; כתר כולל את שניהם יחד.

ולכן נק' כ"ף וגם עוד יש טעם למה שנק' כ"ף שהוא מלשון כף היד שנק' כן ע"ש [על שם] שכופף אותה ונעשית

ולכן הוא נקרא כ"ף. ויש גם טעם נוסף לכך שהוא נקרא כ"ף: המילה כף באה מן הביטוי כף היד, הנקראת כך משום שכופפים אותה, והיא נעשית

לכן כתר נקרא כ"ף, האות שערכה עשרים. יש לכך טעם נוסף: כף היא גם כף היד, הנקראת כך משום שכופפים אותה.

כמו חלל באמצעו והיד מקפת וסובבת את הדבר שתבוכה וכמ"ש (שמות ד'): ויהי למטה בכפו¹²⁵ ובעודה בכפו יבלענה¹²⁶

כמו חלל באמצעה, והיד מקיפה וסובבת את הדבר שבתוכה; כמו שכתוב (שמות ד'): "ויהי למטה בכפו", ו"בעודו בכפו יבלענה"

כף יד כפופה יוצרת חלל ומקיפה את מה שהיא מחזיקה, כפי שנאמר "למטה בכפו" ו"בעודו בכפו יבלענה".

(בישע"י [בישעיה] ס"י כ"ח) וכך בחי' מחשבה הקדומה מפני שמקפת כל ההשתלשלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] והם מוקפים ממנה

(ישעיהו, פרק כ"ח). כך גם בחינת המחשבה הקדומה, משום שהיא מקיפה את כל השתלשלות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, והן מוקפות בה,

בדומה לכך, המחשבה הקדומה מקיפה את כל השתלשלות ארבעת העולמות, והם כלולים בתוכה.

לכן נק' כ"ף וזהו שנאמר ומתחת זרועות עולם¹²⁷ דלכאורה אינו מובן איטך שייך ענין זרועות מתחת העולם אלא הענין שהוא בחי' סוכ"ע שהוא עד"מ זרוע וידו הכפופה שמקפת הדבר מכל צד כו'

נקראת כ"ף. וזהו שנאמר: "ומתחת זרועות עולם"; ולכאורה לא מובן כיצד שייך עניין הזרועות מתחת לעולם. אלא ההסבר הוא שזו בחינת סוכב כל עלמין, שהיא, בדרך משל, כזרוע וידה הכפופה המקיפה את הדבר מכל צדדיו וכו'.

לכן היא נקראת כ"ף. כך מתבאר הפסוק "ומתחת זרועות עולם": זרועות הנמצאות "מתחת" לעולם מובנות רק בבחינת סוכב כל עלמין, בדומה לזרוע שידה הכפופה מחזיקה דבר מכל צדדיו.

והו ג"כ פ"י כתר לשון כותרת ולשון כתר את בנימין¹²⁸ שהוא ענין היקף וסיבוב כו'

וזהו גם פירוש המילה כתר: מלשון כותרת, ומלשון "כתרו את בנימין", שמשמעותה הקפה וסיבוב וכו'.

גם המילה כתר עצמה מבטאת הקפה, כמו כותרת, מעין ראש עמוד דמוי כתר, וכמו "כתרו את בנימין".

זהו ענין הכ"ף ועיין ברכות נשא פיי"ג גבי כף אחת עשרה זהב כנגד הלוחות שנכתבו מיד הקב"ה¹²⁹ כו' זהו ענין הכ"ף. ועיין במדבר רבה, נשא, פרק י"ג, על "כף אחת עשרה זהב", שהיא כנגד הלוחות שנכתבו בידו של הקדוש ברוך הוא וכו'.

במדרש על קרבנות הנשיאים נדרש "כף אחת עשרה זהב" כנגד הלוחות, שנכתבו בידו של הקדוש ברוך הוא, ועליהם עשרת הדיברות.

ועמ"ש מענין הלוחות בד"ה אם בחקתי¹³⁰ וענין היו"ד הוא בחי חכמה דאצילות ראשית הגילוי מבחי כתר כו'

ועיין במה שנכתב על ענין הלוחות במאמר המתחיל "אם בחוקותי". וענין היו"ד הוא בחינת חכמה דאצילות, תחילת הגילוי מבחינת כתר וכו'.

הטקסט מפנה לדיון בלוחות שבמאמר "אם בחוקותי". היו"ד שבמילה "לחי" מייצגת את חכמה דאצילות, הגילוי הראשון היוצא מכתר.

וזהו קומי לכי¹³¹ היינו שאומר לבחי כנ"י [כנסת ישראל] מלי דאצילות קומי לך לשרשך העצמי והכתיב לכי היינו לבחי כ"ף ויו"ד הנ"ל שהן שרשך כי ישראל עלו במחשבה כו'

וזהו [פירוש] "קומי לכי": הוא אומר לכנסת ישראל, מלכות דאצילות, "קומי לך" — עלי לשורשך העצמי. והכתיב "לכי" פירושו: לבחינת כ"ף ויו"ד הנזכרות לעיל, שהן שורשך, כי ישראל עלו במחשבה וכו'.

"קומי לכי" הוא קריאתו של ה' לכנסת ישראל, מלכות דאצילות, לעלות לשורשה שלה. הכתיב "לכי", כ"ף ויו"ד, מציין את השורש הזה — כתר וחכמה — שכן ישראל עלו במחשבה של ה'.

(וזהו מראש מקדם נסוכה מראש היינו חכמה עילאה כי ראשית חכמה ומקדם היינו מחשבה הקדומה וי"ל [ויש לומר] שהן ב' מקיפים חי' יחידה כו' ועפ"י [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] פ"י זה יתנו כו' מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל¹³²)

(וזהו [פירוש] "מראש מקדם נסוכה": "מראש" היא חכמה עילאה, שהרי "ראשית חכמה"; ו"מקדם" היא המחשבה הקדומה. ואפשר לומר שהן שני המקיפים, חיה ויחידה וכו'. ועל פי זה אפשר לפרש את "זה יתנו" וכו': "מחצית השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל",

במאמר מוסגר, הפסוק "מראש מקדם נסוכה" מתפרש באותו אופן: "מראש" היא חכמה, ו"מקדם" היא המחשבה הקדומה; ייתכן שאלו שני המקיפים של הנשמה, חיה ויחידה. הדבר מאיר גם את ענין מחצית השקל: "עשרים גרה השקל".

כי שקל הקדש היינו מה שקדש העליון נמשך בבחינת משקל עד"מ שהוא ע"י צמצום ומקום פנוי ואח"כ נמשך רק קו והארה כו' והיינו כדי שיהי' [שיהיה] מקור להתהוות העולמות סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] וכללות שקל הקדש הזה הוא עשרים

כי "שקל הקודש" הוא המשכת הקדושה העליונה באופן של משקל, בדרך משל, על ידי הצמצום והמקום הפנוי; ולאחר מכן נמשכים רק קו והארה וכו'. הדבר נעשה כדי שיהיה מקור להתהוות העולמות — סוכב כל עלמין וממלא כל עלמין. וכללות שקל הקודש הזה היא עשרים,

"שקל הקודש" הוא הקדושה העליונה הנמשכת במידה ובמשקל, באמצעות הצמצום והמקום הפנוי, ולאחר מכן רק קו של אור. כך נעשה מקור לעולמות: לסוכב כל עלמין ולממלא כל עלמין. שקל זה בכללותו הוא "עשרים".

היינו בחי' כ"ף ב"פ [ב' פעמים] ע"ס [עשר ספירות] כנ"ל והנה כתיב אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה¹³³ ואיתא בזהר הרקיע בפ"י הספ"ד [הספרא דצניעותא] פ"ה כפכה כ"ף שלך ור"ל [ורוצה לומר] בחי' כ"ף הנ"ל שהוא בחי' מחשבה הקדומה שמשם שרש הנשמה כו'

כלומר, בחינת כ"ף, שתי פעמים עשר ספירות, כנזכר לעיל. והנה כתוב: "אחור וקדם צרתני, ותשת עלי כפכה". ונאמר בזהר הרקיע, בפירוש ספר דצניעותא, פרק ה': "כפכה — כ"ף שלך"; כלומר, בחינת כ"ף הנזכרת לעיל, שהיא בחינת המחשבה הקדומה, שמשם שורש הנשמה וכו'.

"עשרים" הם בחינת כ"ף — שתי מערכות של עשר ספירות. את הפסוק "ותשת עלי כפכה" מפרש זוהר הרקיע כ"כ"ף שלך": המחשבה הקדומה, שבה שורש הנשמה.

ואפשר לומר שזהו ג"כ ענין ב' יודין שבתיבת וייצר¹³⁴ ה' אלקים את האדם¹³⁵ היינו שהם רומזים לב' בחינות ע"ס [עשר ספירות] הנ"ל וקרוב לזה איתא בפ' נשא (קמ"א ב')

ואפשר לומר שזהו גם ענינן של שתי היו"דים שבתיבת "וייצר", ב"וייצר ה' אלקים את האדם": הן מרמזות לשתי בחינות עשר הספירות הנזכרות לעיל. וכעין זה נאמר בפרשת נשא (קמ"א ב').

אפשר ששתי היו"דים שב"וייצר", כלומר "יצר" את האדם, רומזות גם הן לשתי מערכות של עשר ספירות. בזהר, פרשת נשא, קמ"א ב', נאמר דבר הקרוב לכך.

אך הנשמה יש בה אחור וקדם שהרצון נקי אחור לגבי בחי' התענוג אהבה בתענוגים וכמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון¹³⁶ כו'

אך בנשמה יש בחינת "אחור וקדם": הרצון נקרא "אחור" ביחס לבחינת התענוג, "אהבה בתענוגים", כמו שכתוב בדיבור המתחיל "ואהיה אצלו אמון" וכו'.

גם בנשמה יש בחינת "אחור וקדם": הרצון הוא "אחור", ואילו התענוג — "אהבה בתענוגים" — הוא "קדם". כאן הכוונה למאמר המתחיל "ואהיה אצלו אמון".

ושרש דשרש ב' בחי' האלו הם מב' בחי' ע"ס [עשר ספירות] שבכ"ף הנל"י שהן ג"כ רצה"ע [רצון העליון] ומקור התענוגים כו'

ושורש השורש של שתי בחינות אלו הוא משתי בחינות עשר הספירות שבכ"ף הנזכרת לעיל, שהן גם הרצון העליון ומקור התענוגים וכו'.

שורשן העליון ביותר של שתי הבחינות הללו הוא שתי מערכות עשר הספירות שבכ"ף, שהן גם הרצון העליון ומקור התענוגים.

והנה בחינת אהבה בתענוגים לא כל אדם זוכה לזה¹³⁷ וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] כו' אבל בחי' האהבה והרצון לה' זהו חובה על הכל וכמ"ש בפ'

והנה, לא כל אדם זוכה לבחינת "אהבה בתענוגים", כמו שכתוב בספר של בינונים [התניא], פרק י"ד וכו'. אבל בחינת האהבה והרצון לה' היא חובה על הכול, כמו שכתוב בפרשת

לא כל אדם זוכה ל"אהבה בתענוגים", כפי שנאמר בתניא, פרק י"ד. אבל האהבה והרצון לה' הם חובה על הכול.

כי תשא בדי"ה זה יתנו כו' ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ע"פ מה יפית ומה נעמת^{138, 139} כו' וזהו זה יתנו כו' כי תשא, במאמר המתחיל "זה יתנו וכו'", ובאגרת הקודש על הפסוק "מה יפית ומה נעמת וכו'". וזהו [הפירוש של] "זה יתנו וכו'":

הטקסט מפנה למאמר "זה יתנו" שבפרשת כי תשא, ולאגרת באגרת הקודש על "מה יפית ומה נעמת". זהו פירוש הפסוק "זה יתנו: מחצית השקל".

מחצית השקל וברע"מ [וברעיא מהימנא] ר"פ תשא דמחצית השקל הוא י' והיינו כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פי"ח שזהו בחי' החכמה שבנפש¹⁴⁰ כו' ע"ש

מחצית השקל"; וברעיא מהימנא, בתחילת פרשת [כי] תשא, מבואר שמחצית השקל היא היו"ד. וזהו כפי שנכתב בספר של בינונים, פרק יח, שזו בחינת החכמה שבנפש וכו'; עיינו שם.

מחצית השקל שכל אחד חייב לתת היא האהבה והרצון לה', שכל אחד מחויב בהם. רעיא מהימנא מכנה זאת היו"ד, ותניא, פרק יח, מסביר שזו בחינת החכמה שבנפש, שבה מתלבש אור אין סוף.

והנה ענין קומי לכי היינו ע"י התפלה שנקרא סולם כו' וראשו מגיע השמימה¹⁴¹ לבחי' כ"ף הנ"ל סוכ"ע.

והנה ענין "קומי לך" הוא באמצעות התפילה, הנקראת "סולם" וכו', "וראשו מגיע השמימה" — אל בחינת הכ"ף הנזכרת לעיל, סוכב כל עלמין.

העלייה הזאת, "קומי לך", נעשית באמצעות התפילה, הנקראת סולם ש"ראשו מגיע השמימה" — עד הכ"ף, סוכב, אור המקיף את כל העולמות.

קטע 6 • 161

תפילה, גלות ו"הראיני את מראייך"

16 והענין כי התפלה יש בה מהארת בחינת שבת והנה בשבת יש באדם נשמה יתירה וענין הנשמה יתירה

היינו

הביאור הוא שבתפילה יש [משהו] מהארת בחינת שבת. בשבת יש לאדם נשמה יתרה, ועניינה של הנשמה היתרה הוא

התפילה היא האופן שבו הנשמה עולה — "קומי לך" — מפני שיש בה הארה של שבת. בשבת מקבל האדם נשמה יתרה, וכעת המאמר מסביר את עניינה.

כי בשבת הוא עליית המלי עד שבמנחה דשבת היא במקום אבא ממש ונמשך לה שם מבחינת כתר כו' שבשבת יש עלייה של המלכות, עד שבמנחת שבת היא נמצאת ממש במקום אבא, ושם נמשכת אליה הארה מבחינת כתר וכו';

בשבת המלכות עולה, עד שבתפילת מנחה היא עומדת ממש במקום אבא (חכמה), ושם נמשכת אליה הארה מכתר.

והיינו בחי' סוכ"ע ומחשבה הקדומה ומשם נמשך נשמה יתירה לכל נשמות ישראל שבגוף היינו שמאיר בהן בחי' שרשן שבמחשבה הקדומה ועמ"ש מענין זה בד"ה וי קהל משה את כל עדת¹⁴² בניי [בני ישראל] כו'

שזו בחינת סוכב כל עלמין והמחשבה הקדומה. ומשם נמשכת נשמה יתרה לכל נשמות ישראל שבגוף; כלומר, בחינת שורשן במחשבה הקדומה מאירה בהן. ועיינו במה שנכתב בעניין זה במאמר המתחיל "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'";

הארה זו היא סוכב כל עלמין והמחשבה הקדומה. משם מגיעה הנשמה היתרה לכל נשמה של ישראל שבגוף: שורשה במחשבה הקדומה מאיר בה. המאמר מפנה למאמר "ויקהל משה".

ע"ש וזהו ענין קומי לכי לבחי' כ"ף וי"ד חכמה עילאה וכתר כו' וז"ש [וזהו שכתוב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פכ"ג בפי'

עיינו שם. וזהו עניין "קומי לך" — אל בחינת כ"ף וי"ד, חכמה עילאה וכתר וכו'. וזהו שכתוב בפרי עץ חיים, שער השבת, פרק כ"ג, בפירוש

"קומי לך" פירושו העלייה אל כ"ף וי"ד, כתר וחכמה עילאה. כך נאמר גם בפרי עץ חיים, שער השבת, פרק כ"ג.

כי מאתך היא מנוחתם מאת כ' [כתב] שהיא הכתר¹⁴³ משם מנוחתם עתה כו' והנה הארה מבחינת גילוי זה ששבת נמשך ג"כ בכל ים בשעת התפלה כו'

"כי מאתך היא מנוחתם" — מאת כ', שהיא כתר; משם מנוחתם עתה וכו'. והנה הארה מגילוי זה של שבת נמשכת גם בכל יום בשעת התפילה וכו',

פרי עץ חיים מפרש את מילות תפילת השבת "כי מאתך היא מנוחתם" כ"מאת כ'", כלומר מן הכי שהיא כתר: בשבת מנוחתם באה מכתר. הארה מגילוי זה של שבת מגיעה בכל יום בשעת התפילה.

כנ"ל וזהו שעל התפלה נאמר קומי לכי ועי"ז אח"כ תהי' [תהיה] רעיתי יפתי להמשיך האור מלמעלה למטה ע"י תורה ומצות כו'

כפי שנתבאר לעיל. וזהו שעל התפילה נאמר "קומי לך"; ועל ידי כך, לאחר מכן, תהיה "רעיתי יפתי" — המשכת האור מלמעלה למטה באמצעות תורה ומצוות וכו',

לכן התפילה נקראת "קומי לך"; ולאחר התפילה באה בחינת "רעיתי יפתי" — המשכת האור למטה באמצעות תורה ומצוות.

וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] למעלה ועמ"ש סד"ה ויקהל משה הנ"ל שזהו ענין שאמר מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] לישראל תחלה שמירת שבת ואח"כ מעשה המשכן שזהו כמ"ש בענין קומי לכי ואז אח"כ בחינת רעיתי יפתי כו'.

כפי שנתבאר לעיל. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ויקהל משה" הנזכר לעיל: זהו הטעם שמשם רבנו אמר לישראל תחילה על שמירת שבת, ואחר כך על עשיית המשכן. הדבר תואם למה שנכתב בענין "קומי לך", ולאחר מכן בחינת "רעיתי יפתי" וכו'.

ההפניה היא לסוף המאמר "ויקהל משה": משום כך משה אמר לישראל על שמירת שבת לפני עשיית המשכן. שבת היא העלייה, "קומי לך", ולאחריה באה בחינת "רעיתי יפתי".

והנה זה הפסוק נאמר על יצ"מ [יציאת מצרים] לפי שאז היה גילוי אור א"ס ב"ה בכנ"י [בכנסת ישראל] כמ"ש וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן¹⁴⁴ ובעמוד אש לילה וכמ"ש בזהר פ' בלק (דקצ"א ע"ב) וה' זקיף טעמא לעילא¹⁴⁵ כו'

והנה פסוק זה נאמר על יציאת מצרים, משום שאז התגלה אור אין סוף ברוך הוא בכנסת ישראל, כמו שכתוב: "וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן ובעמוד אש לילה"; וכמו שכתוב בזהר, פרשת בלק (דף קצ"א ע"ב): "וה' — הטעם זקוף למעלה וכו'".

הפסוק "קומי לך" נאמר על יציאת מצרים, כאשר אור אין סוף התגלה בכנסת ישראל, כפי שנאמר: "וה' הולך לפניו יומם בעמוד ענן". הוזהר (בלק, דף קצ"א ע"ב) מציין שהטעם שעל המילה "וה'" מורם למעלה: הכלה, שהייתה עד אז כפופה בגלות, הולכת כעת בראש מורם.

ועי"ז היו יכולים להיות בבחינת קומי לך ועמ"ש מענין זה ג"כ בפי בשלח סדי"ה והי הולך לפניהם וזהו כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף¹⁴⁶ כו'

ובאמצעות זאת יכלו להיות בבחינת "קומי לך". ראו גם את מה שנכתב בעניין זה בפרשת בשלח, בסוף המאמר המתחיל "והי הולך לפניהם". וזהו [פירוש] "כי הנה הסתיו עבר, הגשם חלף וגו'".

באמצעות ההתגלות הזאת יכלו ישראל לעלות בבחינת "קומי לך". כאן הכוונה למאמר "והי הולך לפניהם" שבפרשת בשלח; זהו פירוש "הסתיו עבר, הגשם חלף", שנאמר על אותה תקופה.

אבל בגלות אין כח לכנס"י [לכנסת ישראל] לעלות בבחינת קומי לך לשרשה העצמי מחמת שירדה בסתר המדרגה כו' ונקרא סוכת דוד הנופלת¹⁴⁷ (ועמ"ש בד"ה כי ההרים ימושו¹⁴⁸ מענין זה)

אבל בגלות אין לכנסת ישראל כוח לעלות בבחינת "קומי לך" אל שורשה העצמי, מפני שירדה למדרגה של "סתר המדרגה" וכו', והיא נקראת "סוכת דוד הנופלת". (וראו גם את מה שנכתב בעניין זה במאמר המתחיל "כי ההרים ימושו").

בגלות אין כנסת ישראל יכולה לעלות כך אל שורשה, משום שנפלה ל"סתר המדרגה" והיא נקראת "סוכת דוד הנופלת". כאן הכוונה למאמר "כי ההרים ימושו".

הנה לזה הוא אומר עצה לאופן עלייתה גם בהיותה בסתר המדרגה והוא ע"י הראיני את מראיך¹⁴⁹ שישים אל לבו איך שההסתר הוא כדי להיות בחינת אור חוזר שנמשך דוקא מחמת ההסתר כו' לשם כך ניתנת עצה כיצד תוכל לעלות גם בהיותה ב"סתר המדרגה": על ידי "הראיני את מראיך" — שייתן אל לבו שההסתר נועד לכך שתהיה בחינת אור חוזר, הנמשך דווקא מחמת ההסתר וכו';

לכן הפסוק נותן עצה כיצד לעלות גם משם: "הראיני את מראיך". על האדם לתת אל לבו שההסתר נועד למען אור חוזר, אהבה שמתעוררת דווקא בעקבות ההסתר.

שבחינת אור חוזר הוא תוקף האהבה יותר מבכחי קומי לך וע"ד בעלי תשובה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים¹⁵⁰ כו'

שבחינת אור חוזר היא אהבה בעוצמה גדולה יותר מזו שבבחינת "קומי לך", בדומה לבעלי תשובה: "במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים עומדים בו" וכו'.

אור חוזר הוא אהבה עזה יותר מן העלייה שבבחינת "קומי לך", בדומה לבעלי תשובה, שעומדים במקום שאפילו צדיקים גמורים אינם עומדים בו.

וכענין מ"ש ע"פ ואני אראה בשונאי¹⁵¹ ע"ש היטב בענין שהתפלל דוד כן בקדש¹⁵² כו' ומזה נמשך וכעין מה שנאמר על הפסוק "ואני אראה בשונאי"; עיינו שם היטב בענין תפילתו של דוד: "כן בקודש וגו'". ומזה נמשך

הכוונה לביאור הפסוק "ואני אראה בשונאי" ולתפילתו של דוד "כן בקודש". מאור חוזר זה נמשך "כי קולך ערב".

כי קולך ערב קולך היא התורה שהיא המשכת אור א"ס מלמעלה למטה כנ"ל בענין רעיתי
 "כי קולך ערב". "קולך" היא התורה, שהיא המשכת אור אין סוף מלמעלה למטה, כפי שהוזכר לעיל בענין
 "רעיתי".

"קולך" היא התורה, הממשיכה את אור אין סוף למטה, כפי שהתבאר לעיל בענין "רעיתי".

אך מחמת הירידה בסתר המדרגה שע"י נעשה בחינת או"ח [אור חוזר] הנ"ל יומשך שיהיה ההמשכה על
 ידי התורה מבחי' עליונה יותר מבחי' ההמשכה שע"י קומי לך רעיתי כו'

אלא שמחמת הירידה ל"סתר המדרגה", המביאה לבחינת אור חוזר הנזכרת לעיל, תימשך ההשפעה באמצעות
 התורה מבחינה עליונה יותר מן הבחינה שממנה נמשכת ההשפעה על ידי "קומי לך, רעיתי" וכו'.

בגלל הירידה להסתר, שיוצרת את האור החוזר, התורה ממשיכה כעת מבחינה עליונה יותר מזו שממנה היא ממשיכה בבחינת "קומי לך".

ועמ"ש לעיל כה"ג [כהאי גוונא] סד"ה לסוסתי ברכבי¹⁵³ שלפי שבגלות הירידה היא יותר למטה ביומין
 דחול ע"י מרכבה דסוסים שנוי [שנוכר] בזכריי [בזכריה] ע"י העליי [העליה] יותר שהסוס רץ למעלה מעלה
 כו'

וראו גם את מה שנכתב לעיל בדרך זו, בסוף המאמר המתחיל "לסוסתי ברכבי": מפני שבגלות הירידה נמוכה יותר,
 אל ימי החול, באמצעות מרכבת הסוסים הנזכרת בזכריה, העלייה בעקבות זאת גבוהה יותר, שכן הסוס רץ מעלה
 מעלה וכו';

הכוונה לסוף המאמר "לסוסתי ברכבי": בגלות הירידה נמוכה יותר, אל ימי החול, באמצעות מרכבת הסוסים שבזכריה; ולכן העלייה גבוהה
 יותר, כמו סוס שרץ מעלה מעלה.

ע"ש וזהו ענין כי קולך ערב דהנה רעייתי היינו ישראל מפרנסין שהתורה נק' מזון לכו לחמו בלחמי.¹⁵⁴
 ראה שם. וזהו עניינה של "כי קולך ערב". "רעייתי" פירושו שישראל מפרנסים, שכן התורה נקראת מזון: "לכו
 לחמו בלחמי".

זהו "כי קולך ערב". "רעייתי" פירושו שישראל מפרנסים, שכן התורה היא מזון: "לכו לחמו בלחמי".

אך פ"י קולך ערב היינו עד"מ המזון שיש בו עריבות שע"י אמרו רווחא לבסומי שכיח¹⁵⁵ (במגלה ד"י
 ע"ב ובעירובין פרק ח' דפ"ב [דפרק ב'] ע"ב)

אך פירוש "קולך ערב" הוא, על דרך משל, מזון שיש בו עריבות, ועל כך אמרו: "רווחא לבסומי שכיח" (מגילה דף ז
 ע"ב, ועירובין פרק ח דף פב ע"ב).

המתיקות מוסיפה למזון: חז"ל אמרו "רווחא לבסומי שכיח". בהערת קה"ת מובא פירוש רש"י: הקיבה מפנה מקום לדבר מתוק.

נמצא המאכל שיש בו עריבות ומתיקות יש בו מעלה יתירה כו' ע"ש ועד"ז ענין התורה שנקרא לחם

נמצא שמזון שיש בו עריבות ומתיקות יש בו מעלה נוספת וכו'; ראה שם. וכך גם התורה, הנקראת לחם:

נמצא שמזון שיש בו מתיקות ונעימות הוא בעל מעלה נוספת. כך גם התורה, הנקראת לחם.

אך כשנמשך בה גילוי תענוג עליון ממקור התענוגים וכמ"ש אני תורתך שעשעתי¹⁵⁶ אז נקי קולך

אך כאשר נמשכת לתוכה התגלות של תענוג עליון ממקור התענוגים, וכמו שכתוב "אני תורתך שעשעתי", אז היא נקראת "קולך"

כאשר מתגלה בתורה תענוג עליון ממקור התענוגים, כפי שנאמר "אני תורתך שעשעתי", היא נקראת "קולך ערב".

ערב שהמזון הזה עד"מ הוא כמעלה ע ליונה יותר כו' וכן ומראך נאווה הם המצות שע"י התשובה נעשו המעשים טובים ומאירים יותר כו'

ערב", שכן מזון זה, על דרך משל, הוא כמעלה עליונה יותר וכו'. וכך גם "ומראך נאווה" — אלו המצוות, שעל ידי התשובה המעשים נעשים טובים ומאירים יותר וכו'.

תורה זו היא מזון כמעלה גבוהה יותר. וכן "ומראך נאווה" הם המצוות: על ידי תשובה המעשים נעשים טובים ומאירים יותר.

(ועמ"ש בפ' יתרו וכל העם רואים¹⁵⁷ כו' ועמ"ש סד"ה ועשית בגדי קדש¹⁵⁸ שיש כמה מדריגות

בענין הלבושים שממעשה המצות וכו' [וכנזכר לעיל] ולכן ע"י הראיני את מראיך נמשך שיהי' [שיהיה]

הלבושים הנעשים ממעשה המצות שהוא בחי' יפתי מבחינות היותר עליונות כו'): ^{159, 160}

(וראה מה שכתוב בפרשת יתרו, במאמר המתחיל "וכל העם רואים" וכו'; וראה מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "ועשית בגדי קדש", שיש כמה מדרגות בעניין הלבושים הנוצרים ממעשה המצוות, כנזכר לעיל. ולכן, על ידי "הראיני את מראיך" נמשך שהלבושים הנעשים ממעשה המצוות, שהיא בחינת "יפתי", יהיו מן הבחינות העליונות ביותר וכו').

הטקסט מפנה למאמר "וכל העם רואים" שבפרשת יתרו ולמאמר על בגדי הקודש, העוסק בכמה מדרגות של לבושים. על ידי "הראיני את מראיך", הלבושים הנוצרים מן המצוות, בחינת "יפתי", באים מן המדרגות העליונות ביותר.

בעבודה

לפני לימוד התורה וקיום המצוות, יש לעלות תחילה באמצעות קריאת שמע והתפילה לשורש הנשמה בה', כפי שהנשמה עולה בשבת. יש ללמוד תורה וגם לקיים את המצוות במעשה, תוך קבלת עול מלכות שמים, שכן התורה לבדה, בלי מעשי חסד, אינה מספיקה. ובזמן של הסתר, יש להפנים שההסתר נועד לכך שתצמח ממנו אהבה חזקה יותר, אהבת בעלי התשובה.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שאין לפרש את "כי לא מחשבתי מחשבותיכם" רק כמשמעותו שמחשבתו של הקב"ה גדולה משלנו, ומה פירושו במקום זאת?
2. כיצד משל המחשבה ואיברי הגוף מסביר את כוחה של מצווה גשמית לחבר את אצילות עם עשייה?
3. מדוע נחוצות המצוות כ"לבוש" נוסף על לימוד התורה, ומפני מה הלבוש מגן?
4. מה מסמלות הכ"ף והיו"ד שבצורה הכתובה "לכ"י", ומדוע על הנשמה לעלות אליהן באמצעות התפילה לפני התורה והמצוות?
5. כיצד יכול ההסתר של הגלות להוביל להמשכה גבוהה יותר מזו של גילוי יציאת מצרים?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ביאור ע"פ יונתי

בהערה נאמר שנראה שמאמר זה הוא הנחה של אדמו"ר האמצעי, והיא מפנה את הקורא להנחה שלו שנדפסה בספר המאמרים תקס"ו, p. 109.

הערת קה"ת

כנראה שמאמר זה הוא הנחת כ"ק אדה"א. וראה הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ו ע' קט. בשינויים והגהות באוה"ת שבועות ע' צה ואילך. בכותרת: נאמרה יום אי דשבועות. באוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתצא כענין קיצורים (להנחה שנדפס בסה"מ תקס"ו ע' קט). ראה להלן בהוספות להערות וציונים השוואה לד"ה זה. בענין המחשבה באוה"ת שה"ש כרך ב ע' תלג מציינ: "ועי מענין מחשבה בביאור ע"פ יונתי בד"ה כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ובד"ה למנצח על השמינית [— לקו"ת פי תוריע] מחשבה שלמעלה מהרצון והנה מחשבה עילאה שולטת על הכל".

2

"יונתי, בחגוי הסלע, בסתר המדרגה: הראיני את מראיך, השמיעני את קולך, כי קולך ערב ומראיך נאווה". המאמר מפרש את "סתר המדרגה" כגלות, ואת "קולך" ו"מראיך" כתורה ומצוות הנמשכות ממדרגה נעלית יותר בעקבות הירידה הזאת.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב:י"ד

יונתי פתגמי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את קולך כקולך ערב ומראיך נאווה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice; For sweet is thy voice, and thy countenance is comely
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

3 כי לא מחשבותי מחשבותיכם

"כי מחשבותי אינן מחשבותיכם, ודרכיכם אינן דרכי, נאום ה'". המאמר קורא זאת לא רק כאמירה על מרחק, אלא גם כהיפוך: אצל ה', המחשבה, ולא הדיבור, היא ה"ש" האמיתי.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה ח'

פי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נה, ח.

4 ומבואר במ"א שאינו מובן לפי פשוטו

ההערה מציינת שניסוח זהה, שלפיו הפסוק "אינו מובן לפי פשוטו", מופיע במאמרי אדמו"ר הזקן על הנביאים, p. 232.

הערת קה"ת

כן הלשון גם במאמרי אדה"צ נביאים ע' רלב (ובאוה"ת במדבר ע' איתכח). אוה"ת יתרו כרך ח ע' ביתתקעה.

5 שאין לו דמות הגוף

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פיוט "יגדל". ראה רמב"ם הלי יסוה"ת פ"א.

6 שאין לו דמות הגוף ואינו גוף

הפיוט "יגדל" אומר על ה': "אין לו דמות הגוף ואינו גוף". המאמר משתמש במילים אלה כדי לציין את ההבדל המובן מאליו בין מחשבתו של ה' למחשבתנו.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Preparatory Prayers, Yigdal 7 סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, הכנה לתפילה, יגדל ז'

אין לו דמות הגוף ואינו גוף, לא נַעֲרַךְ אֵלָיו קִדְשָׁתוֹ:

He is unlike the corporeal or even the non-corporeal, His holiness is beyond comparison

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

7 שאין לו דמות הגוף ואינו גוף

הפרק הראשון בהלכות יסודי התורה לרמב"ם קובע שה' אינו גוף ולא כוח בגוף. בהערת קה"ת מובא מקור זה לעיקרון הזה.

Mishneh Torah, Foundations of the Torah 1:9-10 משנה תורה, הלכות יסודי התורה א':ט-י

... וְאֶחָד רָאָהוּ (ישעיה סג א) "חֲמוּץ בְּגָדִים מְבֻצָּרָה". מִשֶּׁה רָבֵנוּ עֲצָמוּ רָאָהוּ עַל הַיָּם כְּגִבּוֹר עוֹשֶׂה מִלְחָמָה. וּבִסְיָנִי כְּשֶׁלִּיחַ צָבוּר עָטוּף. לוֹמַר שְׁאִין לוֹ דְמוּת וְצוּרָה אֵלָּא הַכֹּל בְּמִרְאָה הַנְּבוּאָה וּבְמִתְּוָה. וְאִמְתַּת הַדְּבָר אֵין דַּעַתוֹ שֶׁל אָדָם מִבֵּין וְלֹא יָכוּלָה לְהַשִּׁיגוֹ וּלְחַקְרוֹ. וְזֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב (איוב יא ז) "הַחֶקֶר אֱלֹהִים תִּמְצָא אִם עַד תִּכְלִית שִׁדִּי תִּמְצָא": מֵהוּ זֶה שֶׁבִּקֵּשׁ מִשֶּׁה רָבֵנוּ לְהַשִּׁיג כְּשֶׁאָמַר (שמות לג יח) "הֲרֹאֵנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ". בִּקֵּשׁ לִידַע אֲמַתַּת הַמִּצְוָה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ ...

If so, wherefore is it written in the Torah, "And there was under his feet" (Ex. 24,10), "Written with the finger of G-d" (Ex. 31,18), "The hand of the L-rd" (Ex. 9,3), "The eyes of the L-rd" (Deut. 11, 12), "The ears of the L-rd" (Num. 11,18) and more like expressions? All such terminology is in accordance with the conception of sons of man who cannot recognize aught but corporeal things, and the words of the Torah is like human speech, but they are all attributes; for example, it is

Torat Emet 363 (Public Domain) • Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain)

8 הרהור . לא עבד מיד

פרק לח נפתח בהלכה ש"הרהור אינו כדיבור": אדם שקורא קריאת שמע במחשבה בלבד, אפילו בכוונה רבה, לא יצא ידי חובתו; ואילו מי שאומר אותה בקול בלי כוונה — יצא. המאמר הראשון של קונטרס אחרון מסביר את דברי הזוהר "הרהור לא עבד מיד": אפילו מחשבה טובה אינה ממשיכה דבר למטה, שכן הנשמה ירדה כדי להמשיך אור עליון, והדבר נעשה באמצעות דיבור ומעשה.

הערת קה"ת

ע' ברכות (כ, ב). ושי"נ. ובסש"ב ח"א (ר"פ לח). ולה"ט כמ"ש בזו"ג (קה, א). וריש קו"א [קנג, ב] מסש"ב, עיי"ש. [כ].

9 הרהור דהיינו מחשבה לא עבד מיד

הזוהר מסביר מדוע מותר להרהר בענייני חול בשבת: "הרהור לא עבד מיד" ואינו משמיע קול, ואילו מילה היוצאת מן הפה עולה ומעוררת דבר

פסוקה 4

14 שהתהוות הזמן הוא רק מבחי' מלכות שהוא דבור העליון

התניא מסביר שלמקום ולזמן אין אחיזה במדותיו העליונות של ה', אלא רק כמדת מלכות, שממנה נמשכת החיות של המקום והזמן. המאמר מצטט זאת כדי לבאר שהזמן מתחיל רק בדרגת הדיבור.

Tanya, Sha'ar HaYichud 7:2-3 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז'ב"ג

... הוא ידוע לכל, כי תכלית בריאת העולם הוא בשביל התגלות מלכותו יתברך, ד"אין מלך בלא עם, פירוש "עם" – מלשון "עוממות", שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך, כי אילו אפילו היו לו בנים רבים מאד – לא שייך שם "מלוכה" עליהם, וכן אפילו על שרים לבדם, רק "ברוב עם" – דווקא – "הדרת מלך". ושם המורה על מדת מלכותו יתברך, הוא שם אדנות, כי הוא אדון כל הארץ. ונמצא, כי מדה זו ושם זה – הן המהוין ומקיימין העולם, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

15 כי אלף שנים בעיניך

"כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור". המאמר מחיל את הפסוק על המדות של אצילות, שבהן אלף שנים כלולות ביום אחד.

Psalms 90:4 תהילים צ"ד

כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמונה בלילה:

For a thousand years in Thy sight Are but as yesterday when it is past, And as a watch in the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צ, ד.

16 בדי' צאינה וראינה

המאמר מפרש את "יום חתונתו" כיום מתן תורה ואת "יום שמחת לבו" כבניין בית המקדש, ומסביר מדוע: התפילה באה במקום הקרבנות והיא "עבודה שכלב". על "לבבתי אחותי כלה" הוא מסביר שכנסת ישראל נקראת "לב", השולח חיות לכל האיברים.

הערת קה"ת

בתרא"א ז, ד ואילך.

17 לבבתי

"לבי שבית אחותי כלה". המקום בתוך אותו מאמר שאליו הטקסט מפנה את הקורא.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד"ט

לבבתי אחתי כלה לבבתי באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה". אלו הן מילות הפתיחה של המאמר בתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג"יא

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה'לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath

מה למעלה. בהערת קה"ת מובא הדבר כטעם לאמירה.

Zohar, Emor 45:290-47:300 ספר הזוהר, אמור מ"ה:ר"צ-מ"ז:ש'

10 "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן". במאמר, הנהר הוא המחשבה, הנובעת ללא הרף ממקורה שבשכל.

Genesis 2:10 בראשית ב"י

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

11 לא תפעול שום פעולה מורגשת

ההערה מפנה את הקורא לאור התורה על משפטים, לדיון מקביל בנקודה זו: מחשבת האדם אינה מחוללת השפעה מורגשת.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת משפטים ע' ארעח. ובביאורו להצ"צ ע' רנט ואילך.

12 כאשר ידמה אדם במחשבתו להוות ולעשות איזו מציאות שיהיה

הנה מחשבתו לא תפעיל ואף אם ידמה ויצויר בשכלו צורת

המציאות אשר ברצונו להוות עכ"ז והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל

ספר פרדס רימונים, בשער הצחצחות, פרק ג, משתמש בדיוק בדוגמה זו: הדבר שאדם מדמיון כאילו לא היה מעולם עד שהוא עושה אותו, ואילו כאשר עלה ברצון ה' להאציל את אצילות, היא נאצלה מיד, מאוחדת עמו. אדמו"ר הזקן מצטט את הקטע ומאמץ את לשונו.

Pardes Rimmonim 11:3-4 פרדס רימונים י"א:ג-ד

... והענין כי לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכיו דרכינו כי כאשר ידמה האדם בשכלו להוות איזו מציאות שיהיה, הנה מחשבתו לא תפעיל. ואף אם ידמה ויצויר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות, עכ"ז והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל. ונמצא הפועל שלם מהכח. כי הכח חסר המציאות ואין לו מציאות ושלימות כלל, והפועל הוא העיקר והמציאות וזולתו אין דבר. ואין כן פעולותיו והוייתו של מ"מה הקב"ה. כי כאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל אצילות הטהור והקדוש הנה אז נאצל ונצטייר כלו בעצמותו בלי שנוי בו ח"ו אלא מציאות מתייחד עמו ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

13 בדי' תקעו בחדש

שם שואל אדמו"ר הזקן מדוע הבריאה נקראת "יש מאין", כאשר להפך, ככל שדבר נמוך יותר הוא "אין" יותר לפני ה', וככל שהוא גבוה יותר הוא "יש" יותר, כמו בפסוק "להנחיל אוהבי יש". הוא משיב באמצעות הוי' כשמש ואלקים כמגן המסתיר את אורה, כך שהעולם יכול להיראות כ"יש".

הערת קה"ת

לעיל ר"ה נה, א ואילך.

הערת קה"ת
משלי ח, כא.

24 ע"פ ויהי קול מעל לרקיע

ההערה מפנה את הדיון על "ויהי קול מעל לרקיע" למאמרי אדמו"ר הזקן על הנביאים, עמ' 233, בסמוך לעמוד המצוין בפתיחת המאמר עבור מילותיו הראשונות.

הערת קה"ת
מאמרי אדה"צ נביאים ע' רלג. ראה אוה"ת במדבר ע' א'תכח. ובאוה"ת שמות כר ח ע' ב'תתקעז.

25 ויהי קול מעל לרקיע

"והנה קול מעל לרקיע אשר על ראשיהם". פסוק זה פותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Ezekiel 1:25 יחזקאל א:כ"ה

ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשיהם בעמדם תרפינה כנפיהם:

For, when there was a voice above the firmament that was
over their heads, as they stood, they let down their wings

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 ועמ"ש עוד במ"א

העורכים מציעים, בלשון "אולי", שה"במקום אחר" שלא צוין הוא אותו דרוש בתורה אור שהטקסט מזכיר בסוף הסוגריים.

הערת קה"ת
אולי הכוונה לד"ה ביאור ע"פ יביאו לבוש מלי הנזכר לקמן. ונדפס בתו"א מג"א.

27 כל אשר חפץ ה' עשה

"כל אשר חפץ ה' עשה". הבריאה על ידי רצונו של ה', שהוא מחשבתו.

Psalms 135:6 תהילים קל"ה:ו

כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהומות:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven
;and in earth, in the seas and in all deeps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 דבר ה' שמים נעשו

"דבר ה' שמים נעשו". בריאה באמצעות דיבור, המובאת לצד הבריאה באמצעות רצון במאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the
host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים לג, ו.

29 בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות

הדרוש מבקש להבין את ההבדל בין לימוד התורה לבין קיום המצוות המעשיות: התורה נובעת מחכמה, הפנימיות של האור הממלא כל עלמין, ואילו המצוות המעשיות, הנעשות באמצעות דברים גשמיים, ממשיכות את האור הסובב כל עלמין, משום שהמצוות הגשמיות אינה נובעת מן הרוחנית בדרך של סיבה ומסובב. גם חכמה קיימת כ"יש" רק בכך שהיא באה "מאין", מן האור הסובב כל עלמין.

הערת קה"ת
תו"א צב, ב.

crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

19 בד"ה נר חנוכה

המאמר שואל מדוע נר חנוכה אינו מונח מימין, כמו המזוזה, ומשיב באמצעות הסבר מקדים של הקשר בין "כל מה שה' חפץ בו, עשה" לבין "בדבר ה' שמים נעשו": העולם נברא בעשרה מאמרות, באמירה ובדיבור, ולא ברצון בלבד. הדבר מוסבר באמצעות החומר והצורה של כל נברא.

הערת קה"ת
תו"א מא, ד.

20 נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה

הגמרא פוסקת שיש להניח את נר חנוכה בטפח הסמוך לפתח, משמאל, "כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין". מילים אלה פותחות את המאמר בתורה אור שהטקסט מפנה אליו.

Shabbat 22a:2-3 שבת כ"ב א:ב'ג'

... אָמַר רַבּ יְהוֹדָה אָמַר רַב אָסִי אָמַר רַב: אָסוּר לְהַרְצוֹת מְעוֹת כְּנָגַד נֶר חֲנוּכָּה. כִּי אֲמַרְתָּה קָמִיָּה דְשִׁמּוּאֵל, אָמַר לִי: וְכִי נֶר קְדוּשָׁה יֵשׁ בָּהּ? מִתְקַיֵּי לָהּ רַב יוֹסֵף: וְכִי דָם קְדוּשָׁה יֵשׁ בּוֹ? דְּתַנְיָא "וְשִׁפְךָ ... וְכִסְתָּהּ" — בְּמָה שִׁשְׁפָּךְ וְכִסְתָּהּ. שְׁלֵא יִכְסְנוּ בְּרַגְלֵי, שְׁלֵא יְהוּ מְצוֹת בְּזוּיוֹת עָלֶיָּהּ. הֵכָא נָמִי, שְׁלֵא יְהוּ מְצוֹת בְּזוּיוֹת עָלֶיָּהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

21 כל אשר חפץ ה' עשה

"כל אשר חפץ ה' עשה, בשמים ובארץ". הפסוק מראה שהבריאה נובעת מחפצו ורצונו של ה', שהמאמר מזהה עם מחשבתו.

Psalms 135:6 תהילים קל"ה:ו

כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ בימים וכל תהומות:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven
;and in earth, in the seas and in all deeps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים קלה, ו.

פסקה 6

22 הפסוק שבו נפתח המאמר, וכעת הוא מתבאר: סדר המחשבה והדיבור אצל ה' הוא הפוך מזה של האדם.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח'

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your
ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 להנחיל אוהבי יש

החכמה אומרת: "כדי להנחיל לאוהביי יש, ואמלא את אוצרותיהם". המאמר מפרש את ה"יש" כ"משהו" שבמחשבתו של ה'.

Proverbs 8:21 משלי ח:כ"א

להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא:

That I may cause those that love me to inherit substance,
And that I may fill their treasuries

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 איהו וגרמוהי חד

בתיקוני זוהר נאמר על עשר ספירות דאצילות שהמלך נמצא בהן: "הוא וכליו אחד בהם, הוא וכוחות החיים שלו אחד בהם"; לא כך הוא בעשר ספירות דבריא.

10-9:33b Tikkunei Zohar תקוני זוהר ג' ב:ט"י

דעשר ספירות דאצילות מלכא בהון, איהו וגרמיה חד בהון, איהו וחייו חד בהון, מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריא, דלאו אינון וחייו חד, לאו אינון וגרמיהו חד. ועלת על כלל הוא נהיר (נ"א נחית) בעשר ספירות דאצילות, ובעשר ספירות דבריא, ונהיר בעשר כתות דמלאכיא, ובעשר גלגלי דרקיעא, ולא אשתגי בכל אתר.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

35 כי הרי באצילות בלאו הכי נמי איהו וגרמוהי חד בחי ביטול

בגרסה ההיא נוסף כאן הסבר: באצילות הכול בבחינת אין סוף, שכן גם הכלים, המכונים גרמוהי, אינם נבראים מוגבלים אלא כוחות אלוקיים אין סופיים המצמצמים את האור; לכן הגילוי שם עדיין אינו נפרד מעצמותו. הכוונה העיקרית היא שכבודו יתגלה בנבראים הנפרדים, שנבראו יש מאין, ככתוב: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר".

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ו ע' קי (הנחת כ"ק אדה"א מגוכת"ק) יש כאן ביאור: "הכל בבחי' א"ס כי גם הכלים שנק' גרמוהי אין הענין שלהם כמו בחי' בריאה מוגבלת ממש יש מאין אלא הם בבחי' א"ס בבלתי גבול רק שהם בחי' כחות אלוקיים המצמצמי האור וכל שהוא בבחי' אצ"י הרי עדיין הוא בחי' אלוקי ממש כידוע, וא"כ הגילוי שם אין זה בבחי' נפרד מעצמותו עדיין, ועיקר הכונה הי' שיתגלה כבודו בנפרדים יש מאין דוקא וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' שעיקר הכבוד הוא לרחוקי כו' כמ"ש במ"א וד"ל".

36 צחוק עשה לי אלקים

על הולדת יצחק אמרה שרה: "צחוק עשה לי אלקים; כל השומע יצחק לי". הטקסט משווה זאת, בלי לפרט את ההשוואה, לשמחה שבמימוש תכליתו של ה' למטה.

Genesis 21:6 בראשית כ"א:ו

ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים כל־השמע יצחק־לי:

And Sarah said: 'G-d hath made laughter for me; every one that heareth will laugh on account of me'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כא, ו.

37 בד"ה ששים המה

שם מובא פירוש חז"ל: ששים המלכות הן ששים המסכות, שמונים הפילגשים הן הבריות, והעלמות שאין מספר להן הן ההלכות; "אחת היא יונת" היא כנסת ישראל, מקור הנשמות. מכאן מובן שהנשמות נעלות מן התורה.

הערת קה"ת

לקמן לה, ב.

38 ששים המה מלכות

"ששים מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר". אלה המילים הפותחות את המאמר בלקוטי תורה שאליו מפנה הטקסט.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו:ח

ששים הִמה מְלָכוֹת וּשְׁמוֹנִים פִּילָגְשִׁים וְעַלְמוֹת אֵין מִסְפָּר:

There are threescore queens, And fourscore concubines,
And maidens without number.

30

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". הפסוק שמאמר תורה אור שאליו מתייחס הטקסט מבאר.

Esther 6:8 אסתר ו:ח

יביאו לבוש מלכות אשר לבשו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 7

31 והנה ישראל עלו במחשבה

ההערה אומרת שהמקורות לעניין "ישראל עלו במחשבה" צוינו בלקוטי תורה, ניצבים (מו, ג), ושדבר זה מופיע במקומות רבים. גם שם הטקסט קושר בין תשובה לבין סוף המאמר על "הראיני את מראיך".

הערת קה"ת

נסמן לעיל פ' ניצבים מז, ג ובכ"מ.

32

בין הדברים שקדמו לבריאת העולם מונה המדרש את "מחשבתו של ישראל קדמה לכל דבר", ומביא משל למלך שהכין דברים לבנו עוד לפני שנולד. המאמר מזהה מחשבה זו עם המחשבה הקדומה.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים" ששה דברים קדמו לבריאת העולם יש מהן שנבראו ויש מהן שעלו במחשבה להבראות. התורה והכסא הכבוד נבראו תורה מנין שנאמר (משלי ח, כב): "הי קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): ...

In the beginning, G-d created" – six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

33 איהו וגרמוהי חד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהק' ג, ב).

מצטט כמקור לתשע ספירות ז"א.

Psalms 68:18 תהילים ס"ח:י"ח

רכב אֱלֹקִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שָׁנָאן אֲדֹנֵי כָם סִינַי בְּקֹדֶשׁ:

The chariots of G-d are myriads, even thousands upon thousands; The L-rd is among them, as in Sinai, in holiness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 שהקב"ה מניח תפילין

הגמרא שואלת: "מניין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין?" ומשיבה מן הפסוק: "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו". המאמר מביא את תפיליו של ה' כדוגמה למצוות שלמעלה.

Berakhot 6a:17-18 ברכות ו' א:י"ז-י"ח

אמר רבי אבין בר רב אדא, אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין שנאמר: "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו". "בימינו" — זו תורה, שנאמר: "מימינו אש דת למו", "ובזרוע עוזו" — אלו תפילין, שנאמר: "ה' עז לעמו יתן".

Rab Abin b. Rab Adda said in the name of R. Isaac : Whence is it that the Holy One, blessed be He, lays Tefillin ? As it is said, "The L-rd hath sworn by His right hand, and by the arm of His strength" (Is. lxii. 8). "By His right hand" means Torah ; as it is said, "At His right hand was a fiery law unto them" (Deut. xxxiii. 2); "by the arm of His strength" means ... Tefillin, as it is said, "The L-rd will give strength unto

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

45 משה ידבר

במעמד הר סיני: "משה ידבר והאלקים יענו בקול". זוהי הפתיחה של המאמר בפרשת יתרו שאליו מתייחס הטקסט.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

ויהי קול השפך הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענו בקול:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'". זהו הפסוק שבמאמר בפרשת שלח שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 הערת קה"ת מפנה ל131:16-15:121 Zohar, Noach למילים האלה.

Zohar, Noach 15:121-16:131 ספר זוהר, נח ט"ו:קכ"א-ט"ו:קל"א

פסוקה 8

48 למנוח על השמינית

"למנוח על השמינית, מזמור לדוד". מילות הפתיחה של המאמר שאליו

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 אור זרוע

"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". הנושא בתוך אותו מאמר שאליו מפנה הטקסט.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 כי כאשר השמים החדשים

"כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני". הפסוק במאמר אחר שאליו מפנה הטקסט.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עומדים לפני נאם ה' כן יעמד זרעכם ושםכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 לא הביט און ביעקב

"לא הביט און ביעקב". פתיחתו של מאמר נוסף שאליו מפנה הטקסט.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 שז"א הוא בעל ט"ס

בשער אריך אנפין, פרק ב, מסביר האר"י בעץ חיים את תשע הספירות, מכתר ועד יסוד, שמתחת לראש העליון, ומזהה אותן עם תשעת ההיכלות שבזוהר, נח סה ע"א. הטקסט מצטט זאת, יחד עם הזוהר הזה, כמקור למניין תשע.

Sefer Etz Chaim 13:3 עץ חיים י"ג:ג

ונחזור עתה לבאר ע"פ סדר ששמעתי ממורי זלה"ה כי ענין זה הוא ששמעתי ממורי זלה"ה בפרטות יותר והרחבת דרושים כמ"ש בע"ה וזה החלי בע"ה. תחלה צריך לדעת כי אין האורות הנ"ל יכולין התחתונים לקבל אורם אם לא אחר התיקון שנתקנו בכח"י פרצוף כנ"ל וכמבואר אצלי באורך כי מתחלה היה אור שלהם רב ועצום ואין כח בתחתונים לסובלו וכאשר נתקנו שהוא בח"י פרצוף שלם שאז נמשך האור דרך מסכים והתלבשות בתוך הלבושים הנה נתעבה האור מעט וגם נתמעט ויצא ונמשך דרך נקבים וצינורות וחלונות דקים ושערות דקים מאד בס"י הפרצוף (נ"א ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

43 אלפי שנאן

"רכב אלקים רבתיים אלפי שנאן". פתיחת המאמר בפרשת יתרו שהטקסט

53 שיר השירים אשר לשלמה

"שיר השירים אשר לשלמה". מילות הפתיחה של מאמר נוסף שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 1:1 שיר השירים א:א

שיר השירים אשר לשלמה:

THE song of songs, which is Solomon's

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 כיריעות שלמה

"שחורה אני ונאווה... כאהלי שלמה". המאמר על פסוק זה מצוטט בהקשר של "כאהלי שלמה".

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה

שחורה אני ונאווה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 הפך ים

"הפך ים ליבשה, בנהר יעברו ברגל". המאמר מפרש את הים כעולם הנסתר ואת היבשה כעולם הגלוי, ושניהם מתחברים באמצעות בחינה שלמעלה משניהם.

Psalms 66:6 תהילים ס"ו:ו

הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחהו:

He turned the sea into dry land; They went through the river on foot; There let us rejoice in Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 הערת קה"ת מפנה Genesis 1:1-6:8 למילים האלה.

Genesis 1:1-6:8 בראשית א:א-ו:ח

פסקה 9

57 ותורה שם בישראל

"הקים עדות ביעקב ותורה שם בישראל". המאמר מפרש זאת כך שהתורה נמשכת משורשם של ישראל.

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את־אבותינו להודיעם לבניהם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 בראשית

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". המאמר מביא את פירוש המדרש: העולם נברא למען ישראל, הנקראים "ראשית".

Genesis 1:1 בראשית א:א

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 מחשבתן של ישראל קדמה לכל

"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר". כאן מוסבר מדוע ישראל נקראים

מתייחס הטקסט.

Psalms 12:1 תהילים י"ב:א

למנצח עלי־השמינית מזמור לדוד:

For the Leader; on the Sheminith. A Psalm of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 ויקח קרח

"ויקח קרח". הפסוק במאמר שאליו מתייחס הטקסט, העוסק בכך שהמחשבה שולטת מיד באיברים.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א

ויקח קרח בן־יצהר בן־קהת בן־לוי ודתן ואבירם בני אֶלִיָאב ואון בן־פֶּלֶת בני ראובן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 זכור את יום השבת לקדשו

"זכור את יום השבת לקדשו" — הנוסח שבעשרת הדיברות בספר שמות; בספר דברים נאמר "שמור". פתיחת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Exodus 20:8 שמות כ':ח

זְכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:

Remember the sabbath day, to keep it holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 זכור ושמור בדבור אחד נאמרו

הברייתא: "זכור" ו"שמור" נאמרו בדבור אחד, מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. המאמר מוצא את שורשו בכתר, הכולל הפכים כאחד.

Shevuot 20b:9-10 שבועות כ' ב:ט"ו

מידי איריא! הָא כְּדַאִיתָא, וְהָא כְּדַאִיתָא. וּמַאי "דְּכַר אֶחָד הֵוִי"? דְּכַדִּיבּוֹר אֶחָד נֶאֱמַר, כְּדַתְנָא: "זְכוֹר" ו"שְׁמוֹר" כְּדִיבּוֹר אֶחָד נֶאֱמַר – מַה שְּׂאִין כּוֹל הִפֵּךְ לְדַבֵּר, וּמַה שְּׂאִין הָאֻזְן כּוֹל לְשִׁמוֹעַ. בְּשִׁלְמָא הָתֵם כְּדִיבּוֹר אֶחָד נֶאֱמַר, כְּדַרְב אֶדָא בַר אֶהֱכָה – דְּאֶמַר רַב אֶדָא בַר אֶהֱכָה: נִשְׁמִים תְּיִיבּוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם דְּכַר תּוֹרָה, דְּאֶמַר קִרָא "זְכוֹר" ו"שְׁמוֹר" – כֹּל שִׁשְׁנֵי בְּשִׁמְרָה לְשֹׁנוּ בְּזִכְרָה, וְהֵנִי נָשִׁי הוֹאִיל וְאִיתְנָהוּ בְּשִׁמְרָה אִיתְנָהוּ נַמִּי בְּזִכְרָה. אֶלָּא הִכָּא לְמַאי ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

52 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה". המאמר בתורה אור שהוזכר קודם לכן במאמר.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחָתוֹ לְבָו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

"ראשית".

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד'

... שכתוב בו "נכון כסאך" מאז". ר' הונא ור' ירמיה בשם רבי שמואל בר ר' יצחק אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר משל למלך שהיה נשוי למטרונה אחת ולא היה לו ממנה בן פעם אחת נמצא המלך עובר בשוק אמר טלו מילנין וקלמין זו לבני והיו הכל אומרים בן אין לו והוא אומר טלו מילנין וקלמין זו לבני והיו הכל אומרים בן אין לו והוא אומר טלו אלוילי שצפה המלך שהוא עתיד להעמיד ממנה בן לא היה אומר טלו מילנין וקלמין לבני כך אילולי שצפה הקב"ה שאחר כ"ו דורות ...

In the beginning, G-d created" – six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

פסוקה 10

60 אל תקרי בניך אלא בוניך

על הפסוק "וכל בניך לימודי ה" אומרת הגמרא: אל תקרי "בנייך" אלא "בונייך" — תלמידי חכמים. המאמר מפרש שהנשמות הן גם הכנים וגם הכונים של מלכות דאצילות.

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א:י"ד

אל תקרי "בנייך" אלא "בונייך". "שלוש רב לאהבי תורתך ואין למו מקשול". "יהי שלום בחילך שלום בארמנותיה". "למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. למען בית ה' אלקינו אבקשה טוב לך". "ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

Great peace have they that love Thy law; and there is no "stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxix. 7). "For my brethren and companions' sakes, I will now say, Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The L-rd will give strength unto His people ; the L-rd will bless His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

61 בחכמה יבנה בית

"בחכמה יבנה בית, ובתבונה יתכונן". המאמר מפרש את הבית כמלכות, הנבנית באמצעות חכמה — התורה.

Proverbs 24:3 משלי כ"ד:ג'

בְּחָכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבְתִבְּוֹנָה יִתְּכֻנֵּן:

Through wisdom is a house builded; And by understanding ;it is established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 באתי לגני

"באתי לגני, אחותי כלה". פתיחת מאמר שהטקסט מפנה אליו.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א'

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם־בשמי אכלתי יערי עם־דבשי שתייתי ייני עם־חלבי אכלו רעים שתי ושקרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 אשר הוצאתיך מארץ מצרים

"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". הדיבר הראשון מעשרת הדיברות, פסוק מתוך מאמר אחר שהטקסט מפנה אליו.

Exodus 20:2 שמות כ:ב'

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 ויאכילך את המן

"ויענך וירעיבך ויאכילך את המן". הפסוק מתוך המאמר המצוטט בקשר לברכה על הארץ.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג'

ויענך וירעיבך ויאכילך את־המן אשר לא־ידעת ולא ידעו אבותיך למען הודיעך כי לא על־הלחם לבדו יחיה האדם כי על־כל־מוצא פיה יחיה האדם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 תלת נשמתין אינון

"תלת נשמתין איתנהו, וסלקין בדרגין ידיען לעילא": נשמה עליונה, נסתרת, שהכול תלוי בה, ונשמה הנסתרת בתוך מארחה, שבאמצעותה הגוף מתקיים. הטקסט מביא זאת כהסבר לעניינים כגון שתי מדרגות הנשמה.

Zohar, Vayechi 71:731-72:742 ספר הזהר, ויחי ע"א:תשל"א-ע"ב:תשמ"ב

There are three souls belonging to the celestial grades. The three are really four, because one is the supernal soul, which is not clearly discerned, even by the treasurer of the upper treasury, much less the lower. This is the soul of all souls, inscrutable and unknowable. Everything is dependent upon it, and it is veiled in a covering of exceeding brightness.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

66 ויברא אלקים את האדם בצלמו

"ויברא אלקים את האדם בצלמו". הפסוק מתוך הדיון בשתי מדרגות

טוב לרע.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם-חֹשֶׁךְ לֹא-יִחְשֶׁיךָ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֵאָר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night
shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 שממית בידים תתפש

"שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך". הפסוק מובא כדי להראות
שהכוחות החיצוניים מגיעים אפילו למקום נעלה.

Proverbs 30:28 משלי ל':כ"ח

שְׁמִמִּית בְּיָדֶיהָ תִּתְפֹּשׂ וְהִיא בְּהִיכְלֵי מֶלֶךְ:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in
kings' palaces

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, כח.

73 לו ישמעאל

אברהם אומר לה: "לו ישמעאל יחיה לפניך". הטקסט משווה זאת לשפע
מרמה גבוהה המגיע אל מחוץ לתחום הקדושה.

Genesis 17:18 בראשית י"ז:י"ח

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹקִים לוֹ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ:

And Abraham said unto G-d: 'Oh that Ishmael might live be-
fore Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יז, יח.

74 סד"ה מצה זו

ההערה מציינת שהמאמר "מצה זו" נמצא קודם לכן בלקוטי תורה, בפרשת
צו: כאן מפנה המאמר לסופו.

הערת קה"ת

לעל פ' צו.

75 ובד"ה ויאבק

המאמר על מאבקו של יעקב ממשיך בתיאור עשו שרץ לקראתו: לאחר
בירור הטוב שבעשו, נכנס האור הסוכך העליון ביעקב, וחכמה, שנסתלקה
בשבריה, התגלתה מחדש.

הערת קה"ת

תו"א כו, א ואילך. באוה"ת שבועות ע' צח נוסף: "ובפ' לך לך בד"ה אנכי
מגן לך".

76 ויאבק

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר". זו פתיחת המאמר בתורה אור שאליו
מתייחס הטקסט.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

וַיֹּתֶר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him
until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 כל האומר אין לי אלא תורה . . אלא תורה וגמ"ח

רבי יוסי אומר: מי שאומר שאין לו אלא תורה, אף תורה אין לו, שהרי
נאמר: "ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם". הערת קה"ת מביאה זאת

הנשמה שהטקסט מפנה אליו.

Genesis 1:27 בראשית א':כ"ז

וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹקִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא
אֹתָם:And G-d created man in His own image, in the image of G-d
created He him; male and female created He them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 11

67 לכו לחמו בלחמי

החכמה קוראת: "בואו, אכלו מלחמי ושתו מן היין מסכתי". המאמר מפרש
את התורה כלחם, כמזון המחבר את האור לכלי שלו.

Proverbs 9:5 משלי ט':ה'

לְכוּ לַחְמוּ בְּלַחְמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסִּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have'
mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ט, ה.

68 כך ע"י התורה . . בחכמה עילאה

נוסח אור התורה מוסיף כאן: "וזהו המשכת נשמה עילאה של הוזהר הנוכר
לעיל [ויחי, 245], שתימשך בכל עשר ספירות דאצילות".

הערת קה"ת

"והיינו המשכת נשמתא עילאה שבוהר הנ"ל [— ויחי דרמ"ה] שיומשך בכל
הע"ס דאצילות כנ"ל" — אוה"ת שבועות ע' צח.

69 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". המצוות הן לבוש המלכות.

Esther 6:8 אסתר ו':ח'

יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבַשְׁבוּ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ
וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ו, ח.

70 אלביש שמים קדרות

"אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם". הלבוש הכהה שדרכו הכוחות
החיצוניים ניוונים.

Isaiah 50:3 ישעיהו נ':ג'

אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁק אָשִׁים כְּסוּתָם:

I clothe the heavens with blackness, And I make sackcloth
their covering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נ, ג.

71 כחשכה כאורה

"גם חושך לא יחשיך ממך... ולילה כיום יאיר". ברמת הכתר אין הבדל בין

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82 אברהם שיצא ממנו

יעקב חשש שמא יש פגם בין ילדיו, "כמו אצל אברהם, שממנו יצא ישמעאל". הערת קה"ת מביאה זאת כמקור.

Pesachim 56a:7 פסחים נ"ו א:ז

דאמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם". ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימיו, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במשתי פסול, באברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו? אמרו לו בניו: "שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד". אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: "פרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים נו, א. ספרי דברים ו, ד. לב, ט.

83 אברהם שיצא ממנו

על "שמע ישראל" אומר הספרי שיעקב חשש שמא יצאו ממנו צאצאים שאינם ראויים, כפי שיצאו מאברהם ומיצחק. הערת קה"ת מביאה זאת כמקור.

Sifrei Devarim 31:1 ספרי דברים ל"א:א'

(דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, למה נאמר? לפי שנאמר (שמות כה ב): "דבר אל בני ישראל", דבר אל בני אברהם, דבר אל בני יצחק - אין כתוב כאן; אלא "דבר אל בני ישראל", וזה אבינו יעקב שיצא ממנו דבור לבניו! לפי שהיה אבינו יעקב מפקד כל ימיו ואומר: אוי לי שמא תצא ממני פסולת בדרך שיצאת מאבותי, אברהם - יצא ממנו ישמעאל שעבד עבודה זרה, שנאמר (בראשית כ ט): "ותרא שרה את בן הנגר המצרי...". שהיה עובד עבודה זרה, ...

Hear, O Israel, the L-rd our G-d, the L-rd is" (Devarim 6:4) One": Because it is written (Shemoth 25:2) "Speak to the children of Israel — It is not written "Speak to the children of Abraham and Isaac," but "speak to the children of Israel (i.e., Jacob [viz. Bereshith 32:29]) — Jacob merited that this pronouncement be stated to his children. For Jacob feared all of his days — Woe unto me, lest "base matter" issue from me as it did from my fathers! From Abraham there came forth Yishmael ...

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

84 אברהם שיצא ממנו

על "כי חלק ה' עמו": כשכא אברהם, יצאו ממנו צאצאים שאינם ראויים, וכך גם מיצחק, אך כל בני יעקב היו ראויים. הערת קה"ת מביאה זאת כמקור.

Sifrei Devarim 312:1-2 ספרי דברים ש"ב:א'-ב'

... צאו מתוך שלי, אי אפשי שתהיו בתוכה, תנו לי חלקי שאהא מכירו. כך כשבא אברהם אבינו לעולם יצאה ממנו פסולת, ישמעאל וכל בני קטורה. בא יצחק לעולם יצאה ממנו פסולת, עשו וכל אלופי אדם. חזרו להיות רעים יותר מן הראשונים. וכשבא יעקב לא יצאה

כמקור.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דויז. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב. והנה סיום מרז"ל זה "אלא תורה וגמ"ח" אינו בש"ס שם. וי"ל עפ"מ ש"כ בלקו"ת ד"ה כי תשמע בקול ס"ג וז"ל: אמר"ל כל האומר כו' שהפי' הפשוט הוא שצריך שיעסוק בתורה וגמ"ח כו' כללות המלכות. — ולהעיר מיבמות קה, א. אנה"ק ס"ה. — שה"מ תשי"ח ע' 266 בהערה.

78 אלא תורה וגמ"ח

רבה, שעסק בתורה, חי ארבעים שנה; אביי, שעסק בתורה ובגמילות חסדים, חי שישים שנה. הערת קה"ת מפנה לכאן בקשר לסיום "תורה וגמילות חסדים".

Yevamot 105a:14 יבמות ק"ה א:י"ד

אמר רבה: בנכח ובמנחה אינו מתכפר, אכל מתכפר הוא בדברי תורה. אב"י אמר: בנכח ובמנחה אינו מתכפר, אכל מתכפר בגמילות חסדים. רבה ואב"י מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה — תיה ארבעין שנין, אב"י דעסק בתורה ובגמילות חסדים — תיה שיתין שנין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

79 שמים אש ומים

ברייתא דורשת את המילה "שמים" כ"אש ומים", שה' עירבב יחד כדי ליצור את הרקיע. המאמר מחיל זאת על שני הצדדים שבתורה.

Chagigah 12a:19-20 חגיגה י"ב א:י"ט-כ'

מאי "שמים"? אמר רבי יוסי בר חנינא: ששם מים. במתניתא תנא: אש ומים, מלמד שהביאן הקדוש ברוך הוא וטרפן זה בזה, ועשה מהו רקיע. שאל רבי ישמעאל את רבי עקיבא כשהיו מהלכין בדרך, אמר לקה: אתה ששמימשת את נחום איש גם זו עשרים ושתים שנה, שהיה דורש כל "אתיך שבתורה, "את השמים ואת הארץ", מה היה דורש בהן? אמר לו: אילו נאמר "שמים וארץ", הייתי אומר: "שמים" — שמו של הקדוש ברוך הוא. עכשיו שנאמר: ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

80 רצוא ושוב

"והחיות רצוא ושוב". רצוא ושוב, כמו אש ומים, הם שתי תנועות מנוגדות.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א:י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבהק:

And the living creatures ran and returned as the appearance .of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 מימינו אש דת

"מימינו אש דת למו". התורה משלבת ימין ואש, חסד וגבורה.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרכבת קדש מימינו אש דת למו:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית מד, יח.

89 ועמ"ש מזה ע"פ ויגש

שם מוסברים יוסף ויהודה כשמים וארץ, צומח ודומם: יוסף, מלשון תוספת, מוסיף לגדול ולעלות, ואילו יהודה מציין את הדומם, את הביטול של הארץ.

הערת קה"ת
בתר"א מד, א.

90 בגין כך לא יטעי לחברא עת אחרא לגבי מלכא

על יואל יבוא בכל עת אל הקודש" מזהיר הוזהר את אהרן שלא יטעה ויחבר למלך "עת אחרת", המסורה לכוח אחר; הוא נכנס רק "בזאת", העת הקשורה לשם ה'.

Zohar, Achrei Mot 5:39-6:48 ספר הזהר, אחרי מות ה':ל"ט-מ"ח
R. Simeon said: "This interpretation of the word "time" is quite correct and here G-d warned Aaron not to make the same mistake as his sons and try to associate a wrong "time" with the King, even if he should see that the control of the world has been committed for the time to the hands of another, and though he has the power to unify with it and bring it near to Holiness.1A1. "Yet it is not so far committed ... that this power should be united and brought near

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

91 בזאת יבא

"בזאת יבוא אהרן אל הקודש." חלק מן הקטע בוזהר שהמאמר מצטט.

Leviticus 16:3 ויקרא ט"ז:

בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר בן־בקר לחטאת ואיל לעלה:

Herewith shall Aaron come into the holy place: with a young bullock for a sin-offering, and a ram for a burnt-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 וכדין לבשו שמים קדרות

הוזהר אומר שכאשר המלך נפרד מן המטרוניתא והברכות נמנעות, אז "השמים מתלבשים בשחרות". המאמר מצטט זאת בקשר ללבוש הכהה.

Zohar, Achrei Mot 53:324-54:332 ספר הזהר, אחרי מות נ"ג:שכ"ד-נ"ד:של"ב

It is written, "A wise son maketh a glad father, but a foolish son is the heaviness of his mother" (Prov. 10, 1). As long as this son goes in the right way and is wise he rejoices his father, the Holy King, but if he perverts his way he is the heaviness of his mother, to wit, the Community of Israel. Never was there such joy before the Holy One, blessed be He, as on the day when Solomon attained to wisdom and composed ... the Song of Songs. Then

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

93 ועיין בפרדס שכ"ה פרק ו'

בפרק זה מזהיר פרדס רימונים שהקליפות אינן נכנסות לעולם האצילות הקדוש, ואף לא לבריאה; כשהן מתוארות כנכנסות מתחת לקדושה,

ממנו פסולת, אלא נולדו כל בניו כשרים, כענין שנאמר (בראשית כה כז): "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים". מהיכן המקום מכיר את חלקו? מיעקב, שנאמר: כי חלק ה' עמו יעקב חבל ...

For the portion of the L-rd is His people": (Devarim 32:9) An analogy: A king had a field and gave it to tenant-farmers, who began to steal from it — upon which he gave it to their sons — who began to be worse than the first. When a son was born to him, he said to them: Get out of what is mine. You cannot remain there. Give me my portion so that I can recognize it. Similarly, when our father Abraham came to the ... world, there issued from

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

85 ועי' בזהר פ' בלק (דף ר"ב ב')

ביאורי אדמו"ר האמצעי לזוהר מובאים כמקור לקטע זה בוזהר על כך שדוד חיפה על ה"בוקר" של יוסף.

הערת קה"ת

ראה בביאורו ל"אדה"א קט, ב. וראה אוה"ת בהעלותך עי' משג.

86 בקר אערך לך ואצפה

"ה', בבוקר אתה שומע את קולי; בבוקר אני מתייצב לפניך ומצפה." הפסוק שהוזהר דורש.

Psalms 5:4 תהילים ה':ד

ה' בקר תשמע קולי בקר אַעֲרֶךְ־לְךָ וְאֶצְפֶּה:

O L-RD, in the morning shalt Thou hear my voice; In the morning will I order my prayer unto Thee, and will look forward.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 אתא דוד ואתקין האי בוצינא חופאה להאי בקר דיוסף

הוזהר על "בבוקר אערך לך ואצפה": האור הראשון היה גדול מכדי שהעולמות יוכלו לשאתו, ולכן האורות התלבשו באורות עד ל"בוקר" של יוסף, שעבדו יצר דוד כיוסו. המאמר מפרש כיוסו זה כמלכות, הלבוש.

Zohar, Balak 33:354-34:363 ספר הזהר, בלק ל"ג:שנ"ד-ל"ד:שס"ג
Hence grades were evolved and lights were wrapped in one another until they reached this "morning of Joseph", which was a substratum to all the higher lights. And since all the higher lights converge on it, its brightness goes forth from one end of the world to the other, so that the worlds below cannot endure. David therefore came and prepared this lamp as a covering to this "morning of Joseph", so as to preserve the lower worlds, and therefore he said, "I will prepare ... "the morning for thee and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

88 ויגש אליו יהודה

"ויגש אליו יהודה ויאמר: בי אדוני." יש לקרוא "באמצעותי (בי)": יהודה, מלכות, היא הערוץ שדרכו נמשכת ההשפעה מיוסף.

Genesis 44:18 בראשית מ"ד:י"ח

וַיֵּגֶשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי וַיִּדְרֹגָא עֲבָדָךְ דְּכָר בְּאַנְיָ אֲדֹנָי וְאֶל־יְחָר אִפְךָ בְּעֲבָדָךְ כִּי כְמוֹד כְּפָרְעָה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh

97 בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע

"כשישראל הקדימו 'נעשה' ל'נשמע', יצאה בת קול ואמרה: מי גילה לבניי רז זה, שבו משתמשים המלאכים המשרתים?" פתיחת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Shabbat 88a:7-8 שבת פ"ח א"ז-ח'

דַּרְשׁ רַבִּי סִימַאי: בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל לְ"נִשְׁמָע" בָּאוּ שְׁשִׁים רִיבּוֹא שֶׁל מְלָאכֵי הַשָּׁרָת, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל קָשְׁרוּ לוֹ שְׁנֵי כְתָרִים, אֶחָד כְּנָגֵד "נִעְשָׂה" וְאֶחָד כְּנָגֵד "נִשְׁמָע". וְכִיּוֹן שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, יָרְדוּ מֵאֶה וְעֲשָׂרִים רִיבּוֹא מְלָאכֵי חֶבְלָה וּפִירְקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּתְּנֻצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָם מִהָר חוֹרֵב". אָמַר רַבִּי חֵמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: בְּחוֹרֵב טַעֲנוּ, בְּחוֹרֵב פָּרְקוּ. בְּחוֹרֵב טַעֲנוּ — בְּדֹאמְרוּ, בְּחוֹרֵב פָּרְקוּ — דְּקָתִיב: "וַיִּתְּנֻצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'". אָמַר ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

98 כד"ה תקעו בחדש שופר

מאמרי ראש השנה פותחים בפסוק זה: חודש תשרי לבדו נקרא בפשטות "החודש", משום שהוא חידוש כללי של העולמות. ראש השנה הוא הראש והשכל של השנה, שממנו נמשכת החיות הפרטית של כל חודש.

הערת קה"ת

לעיל ר"ה נד, א.

99 תקעו בחדש שופר

"תקעו שופר בחודש, במועד ליום חגנו". פתיחת המאמר לראש השנה שאליו מתייחס הטקסט.

Psalms 81:4 תהילים פ"א:ד'

תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּפֶּסַח לְיוֹם חַגְנוּ:

Blow the horn at the new moon, at the full moon for our feast-day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 בד"ה כי תשמע בקול

שם נדרש "לשמור את כל מצוותיו" כך שהתורה שומרת על אור המצווה: היא מונעת ממנו להסתלק לשורשו, דבר הנעשה באמצעות הכלים, ושומרת עליו מפני יניקת החיצונים, דבר הנעשה באמצעות האורות המקיפים.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' ראה כג, ג.

101 כי תשמע בקול

"כשאתם שומעים בקול ה' אלקיכם, לשמור את כל מצוותיו". הפסוק במאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הִשָּׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 בפי' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת

שם מוסבר שהפרסא, המחיצה בין אצילות לבריאה, נוצרת מן החשמל: בביאור "להבין עניין החשמל" מוסבר שזו מן החיצוניות של בינה מקיף את

הכוונה ליצירה. המאמר מצטט זאת לצד דברי זוהר על השמים המתלבשים בשחרות.

Pardes Rimmonim 25:6 פרדס רמונים כ"ה:ו'

... ומה שנמצא להרשב"י ע"ה פעמים קורא למלכות עץ הדעת טוב ורע הוא ע"ד השאלה כי כל מה שלמטה מהמלכות מתייחס אליה ועקרו במטטרון והושאל אל המלכות מפני שרגליה שהם מטטרון יורדות מות שהם הקליפות. וייחס הקליפות בשם סמאל כי הוא שלוחם לכל ריב ולכל נגע לכל עוון ולכל חטאת כמפורסם בדברי הרשב"י ע"ה בכמה מקומות ובכמה מדרשים ואגדות שבתלמוד. ונחזור אל המאמר שאמר כי באלנא דחיי לית קליפין כי הוא מוח בלא קליפה והכריח כן מן הפסוק כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק. כמ"ש בערך שק ושק ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

94 ואתחנן אל ה' בעת ההיא

משה: "ואתחנן אל ה' בעת ההיא." המאמר מפרש את "בעת ההיא" כמלכות, שדרכה צריכה לעבור ההמשכה.

Deuteronomy 3:23 דברים ג:כ"ג

וְאֶתְחַנֵּן אֶל־ה' בְּעֵת הַהִיא וְלֹא־אָמַר:

:And I besought the L-RD at that time, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ג, כג.

95 ועת לכל חפץ

"לכל יש זמן, ועת לכל חפץ תחת השמים." המאמר מיישם זאת על המצוות — בחינת מלכות, "עת".

Ecclesiastes 3:1 קהלת ג:א'

לְכָל זֶמֶן וְעֵת לְכָל־חֶפֶץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם:

To every thing there is a season, and a time to every purpose under the heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ג, א.

96 בד"ה בשעה שהקדימו

שם מוסבר ש"נעשה", המשכת רצונו של ה' להיות מלך העולם באמצעות קיום המצוות, קודם ל"נשמע", הביטול, משום ש"נשמע" נמשך מ"נעשה". וזה הסוד שהתגלה לישראל, ועבר מהעלם לגילוי בעבודה של הנפש והגוף.

Numbers 13:4 במדבר י"ג:ד'

וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמֹשֶׁה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן־זִכּוֹר:

And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר יג, ד.

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 הכסא כס' ל' לבוש ומסך הניל

בנוסה אור התורה נוסף כאן: עיינו בעץ חיים, שער כיסא הכבוד, שהכיסא נמשך מן האורות הנוצצים מכתר, חכמה ובינה; וזהו מה שנאמר בתניא, פרק 52, על הלבוש ששורשו גבוה יותר; והדבר מובן גם מן המאמר בחיי שרה על "ומשה נגש אל הערפל".

הערת קה"ת

באזה"ת שבועות ע' צט נוסף: "וע' בע"ה שער כסא הכבוד שהכסא נמשך מאורות המתנוצצים מכח"ב, וז"ש בתניא פרק נ"ב ומה הלבוש כו' ע"ש שהלבוש שרשו גבוה יותר, ועוד יובן ענין זה ממ"ש בפ' חיי שרה בד"ה להבין ענין מה שאמרו רז"ל כו' גבי מש"ש והענין דכתיב ויבא משה בתוך הענן כו' כמ"כ תומ"צ כו'".

110 ע"פ ואברהם זקן

המאמר על "ואברהם זקן בא בימים" מסביר שהענין שאליו נכנס משה שורשו במדרגה גבוהה מאוד באלוקות, אך הוא נעשה לבוש שדרכו יכול היה להשיג אלוקות. כך גם התורה והמצוות, ששורשן ברצון העליון, מתלבשות בדברים גשמיים ונעשות לבושים לנשמה. זהו שורשו הגבוה של הלבוש המתואר במאמר.

הערת קה"ת

ראה תו"א טז, ב.

111 ואברהם זקן בא בימים

"ואברהם זקן בא בימים". הפסוק במאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Genesis 24:1 בראשית כ"ד א'

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְה' בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם כָּל־

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD .had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 ייפית מבני אדם

"ייפית מבני אדם, הוצק חן בשפתותיך". לפי פירושו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, יש לקרוא זאת כמתאר את יופיו של ה', הנוצר על ידי בני האדם באמצעות המצוות שלהם.

Psalms 45:3 תהילים מ"ה ג'

יִפְיִיתִי מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשַׁפְּתוֹתַי עַל־כֵּן בֵּרַכָּהּ אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

Thou art fairer than the children of men; Grace is poured .upon thy lips; Therefore G-d hath blessed thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מה, ג.

113 סד"ה ועשית בגדי קדש

שם חכמי הלב עושים את בגדי אהרן "לקדשו" בקדושה שלמעלה, על ידי המשכת חכמתו ורצונו של הקב"ה; המדרגה השלישית, "ועשו" הפשוט של כלל ישראל, היא קיום המצוות המעשיות מתוך אהבה טבעית מסותרת בלבד, שגם הוא ממשיך לבוש עליון, לבוש מלכות, באמצעות קבלת עול מלכות שמים בלב שלם.

הערת קה"ת

תו"א פב, ד.

המדות, כדי שהחיצונים לא יוכלו לקבל מהן יניקה; ומתחתיהן נמצא ה"מנעל" המפריד בין אצילות לבריאה ויצירה.

הערת קה"ת

תו"א יב, ד. וראה ד"ה מצה זו תר"מ סעי' מה.

103 והבדילה הפרוכת

"והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקודשים". פתיחת המאמר בתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Exodus 26:33 שמות כ"ו ל"ג

וְנָתַתָּה אֶת־הַפְּרוֹכֶת תַּחַת הַקֶּרֶסִים וְהִכַּאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפְּרוֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁ׃

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the .most holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 וידבר שלשת אלפים משל

על שלמה נאמר: "וידבר שלושת אלפים משל". המקום בתוך המאמר על "צאינה וראינה" שאליו מתייחס הטקסט.

I Kings 5:12 מלכים א' ה' י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמֵשֶׁה וְאַלְפָּה׃

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a .thousand and five

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 בפ"י השמים כסאי

ההערה מציינת שהביאור על "השמים כסאי" נמצא במאמרי אדמו"ר הזקן על הנביאים והכתובים, עמ' 195.

הערת קה"ת

מאמרי אדה"ו נ"ך ע' קצה.

106 השמים כסאי

"השמים כסאי והארץ הדום רגלי". הפסוק שעליו מתבארת בהרחבה הפרסא שבין אצילות לבריאה.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלִי אֵי־זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי׃

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 הערת קה"ת מפנה Zohar, Balak 33:354 למילים האלה.

Zohar, Balak 33:354 ספר זוהר, בלק ל"ג:שנ"ד

פסקה 12

108 השמים כסאי

"השמים הם כסאי, והארץ הדום רגלי". השמים הם האורות המקיפים, והכיסא הוא הכיסוי הנמשך מהם.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסֵּאי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלִי אֵי־זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי׃

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 בדיה והבדילה הפרוכת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
תו"א פ' לך לך.**פסקה 13****121 קומי לך**

"קומי לך, רעייתי היפה, ולכי". בפסוק הזה המילה נקראת "לך", אך נכתבת "לכי", בכ"ף וביו"ד, והמאמר נשען על צורת הכתיב הזאת.

Song of Songs 2:13 שיר השירים ב:י"ג

התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך:

The fig-tree putteth forth her green figs, And the vines in blossom give forth their fragrance. Arise, my love, my fair one, and come away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות". זהו הפסוק מן המאמר שבתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Esther 6:8 אסתר ו:ח'

יביאו לבוש מלכות אשר לבשבו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head; a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 14**123 לחם משנה**

"ביום השישי ליקטו לחם משנה". הנושא של המאמר בפרשת בשלח שאליו מתייחס הטקסט.

Exodus 16:22 שמות ט"ז:כ"ב

ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל־נשיאי העדה ויגידו למשה:

And it came to pass that on the sixth day they gathered twice as much bread, two omers for each one; and all the rulers of the congregation came and told Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

124 איק קוצו של יו"ד והיא הספירה העליונה מכולן ונקרא כתר

רבי חיים ויטאל מונה חמישה עולמות ומקביל אותם לשם הוי": קוצו של יו"ד הוא אדם קדמון, וארבע האותיות הן אצילות, בריאה, יצירה ועשיה. המאמר מצטט אותו ביחס לאדם קדמון ככתר.

Sha'arei Kedusha, Part 3 1:9-10 שערי קדושה, חלק ג א:ט-י

ואחר כך העולמות. בתחלה הם כללות אחד, והם שם אחד של הוי"ה. ואחר כך נחלק לארבעה יסודות, זולת השורש שלהם שהוא איק קוצו של יו"ד והיא הספירה העשירית העליונה מכולם הנקרא כתר, ואחר כך אלו הארבעה יסודות נחלקו לתשע ספירות כנוכר: והנה כל זה נכללין בשתי חלוקות והם המאציל והנאצלים כולם. וזהו שכתוב

114 והנה מבואר במ"א

ההערה מציינת מקור זה כמקום שבו מתבארות שתי הדרכים שבהן החיצונים יונקים.

הערת קה"ת
ראה דרך מצותיך עז, א. אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תצ ואילך.**115 אם תגביה כנשר**

"אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך, משם אורידך". הכוחות החיצוניים השואפים להגיע לרמה הגבוהה ביותר.

Obadiah 1:4 עובדיה א:ד'

אם־תגביה כנשר ואם־בין כוכבים שים קינך אורידך נאם־ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 כחשכה כאורה

"כחשכה כאורה". הרמה שממנה הכוחות החיצוניים מבקשים להמשיך.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גם־חשך לא־יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

117 ועשית בגדי קדש לאהרן

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". הדברים נאמרו למשה; המאמר מפרש זאת כרמת הלבוש הגבוהה ביותר.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב'

ועשית בגדי־קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 כי חפץ חסד הוא

"לא החזיק לעד אפן, כי חפץ חסד הוא". המידה השישית מ"ג מידות הרחמים שבמיכה, שבה מתלבשים הלבושים של המצוות.

Micah 7:18 מיכה ז:י"ח

מי־אל כמוך נשא עון ועבר על־פשע לשא־רית נחלתו לא־יחזיק לעד אפן כִּי־חפץ חסד הוא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 עבדים היינו לפרעה במצרים

"עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה". מילות הפתיחה של התשובה בהגדה, וכוונת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Deuteronomy 6:21 דברים ו:כ"א

ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו ה' ממצרים ביד חזקה:

then thou shalt say unto thy son: 'We were Pharaoh's bondmen in Egypt; and the L-RD brought us out of Egypt with a mighty hand

128 כתר את בנימין

”סבבוהו בנימין”. כתר מתפרש כאן מלשון הקפה.

Judges 20:43 שופטים כ"מ"ג

כָּתְרוּ אֶת־בִּנְיָמִן הַרְדִּיפָּהוּ מְנוּחָה הַרְדִּיקָהוּ עַד נָכַח הַגִּבְעָה מִמְּזֻרָח שָׁמֶשׁ:

They inclosed the Benjamites round about, and chased them, and overtook them at their resting-place, as far as over against Gibeah toward the sunrising

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

129 כף אחת עשרה זהב כנגד הלוחות שנכתבו מיד הקב"ה

על קרבנות הנשיאים דורש המדרש את "כף אחת" על הלוחות שנכתבו בידו של הקדוש ברוך הוא, ואת "עשרה זהב" על עשרת הדיברות שנכתבו עליהם.

Bamidbar Rabbah 13:16 במדבר רבה י"ג:ט"ז

130 אם בחקתי

”אם בחוקותי תלכו”. הפסוק שהמאמר מתייחס אליו בהקשר של הלוחות.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג

אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֻשֵׁיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

131 קומי לכי

”קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך”. המילה הנקראת "לך" נכתבת "לכ", כ"ף וי"ו, והמאמר מפרש זאת כשורש הנשמה בכתר ובחכמה.

Song of Songs 2:13 שיר השירים ב':י"ג

הַתְּאֵנָה הִנֵּסָה פִּגְיָהּ וְהַגִּפְנִים סִמְדָּר נָתְנוּ רִיחַ קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יָפִיתִי וְלִכְיִלָּךְ:

The fig-tree putteth forth her green figs, And the vines in blossom give forth their fragrance. Arise, my love, my fair one, and come away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 זה יתנו כ"י מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל

”זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל”. המספר עשרים הוא כ"ף, שתי מערכות של עשר ספירות.

Exodus 30:13 שמות ל':י"ג

זֶה יִתְּנוּ כָל־הַעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִחֻצֵּית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֻצֵּית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה

This they shall give, every one that passeth among them that are numbered, half a shekel after the shekel of the sanctuary—the shekel is twenty gerahs—half a shekel for an offering to the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

133 אחר וקדם צרתני ותשת עלי כפכה

”מאחור ומלפנים צורתני, ותשת עלי כפך”. נקרא זאת ככ"ף, שורש הנשמה, וכשני ההיבטים של הנשמה: רצון ותענוג.

Psalms 139:5 תהילים קל"ט:ה

אַחֲרִי וְקִדְמִי צִרְתָּנִי וְתִשֵּׁת עָלַי כִּפְכָּה:

בפרקי רבי אליעזר (פרק כ"ג) עד שלא נברא העולם, רצונו לומר העולם הזה, היה הוא ושמנו אחד, כי האין סוף הנקרא הוא והנאצלים הכלולים בשמו שהוא הוי"ה אחת, הכל אחד, כי היתה השלהבת גנוזה בגחלת:

Subsequently, the worlds were initially included as one com- Afterwards, the four foundations were divided into nine Sefirot, as mentioned. Now, it all includes two categories; the Emanator and all the Emanated. About this, it ... states in Pirkei d'Rabbi Eliezer, “Before the creation

Shaarei Kedusha (Public Domain) • Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY)

פסוקה 15

125 משה אוחז בזנבו של הנחש, ויהי למטה בכפו. "כף" היא כף היד האוחזת.

Exodus 4:4 שמות ד':ד

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזֵה בְּזִנְבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה כִּכְפוֹ:

And the L-RD said unto Moses: ‘Put forth thy hand, and take it by the tail—and he put forth his hand, and laid hold of it, —and it became a rod in his hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 ובעודה בכפו יבלענה

על התאנה הבשלה הראשונה נאמר: "בעודה בכפו יבלענה". דוגמה נוספת ל"כף" כיד האוחזת.

Isaiah 28:4 ישעיהו כ"ח:ד

וְהָיְתָה צִיצִית נָבֵל צָבִי תִפְאֶרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גִּיא שְׁמָנִים כִּכְכוּרָה בְּטָרֶם קִיץ אֲשֶׁר יֵרָאֶה הָרָאָה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה:

And the fading flower of his glorious beauty, Which is on the head of the fat valley, Shall be as the first-ripe fig before the summer, Which when one looketh upon it, While it is yet in his hand he eateth it up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 ומתחת זרועות עולם

”מעונה אלקי קדם, ומתחת זרועות עולם”. המאמר מפרש את הזרועות שמתחת לעולם כסובב, כיד האוחזת בו מכל צד.

Deuteronomy 33:27 דברים ל"ג:כ"ז

מְעוֹנָה אֱלֹקֵי קֹדֶם וּמִתַּחַת זְרוּעוֹת עוֹלָם וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשֶּׁמֶד: The eternal G-d is a dwelling-place, And underneath are the everlasting arms; And He thrust out the enemy from before thee, And said: ‘Destroy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

כל אחד.

Tanya, Iggeres HaKodesh 18:1-2 תניא, אגרת הקדש י"ח:א-ב' כתיב: "מה יפית ומה נעמית, אהבה בתענוגים". הנה כי מיני אהבות הן, האחת - "אהבה בתענוגים", דהיינו, שמתענג על ה' עונג נפלא בשמחה רבה ועצומה, שמחת הנפש וכלותה, בטעמה כי טוב ה' ונעים, נעימות עריבות עד להפליא, מעין עולם-הבא ממש, שנחנין כו', ועל זה כתיב: "שמחו צדיקים בה'"; ולא כל אדם זוכה לזה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

140 כח"י החכמה שבנפש

בתיא מוסבר שאור אין סוף מתלבש בחכמה שבנפש, מקור האהבה המסותרת שבכל יהודי. המאמר מזהה זאת עם מחצית השקל.

Tanya, Likkutei Amarim 18:7 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ח:ז' ונמצא, כי אין-סוף ברוך-הוא מלוכש בבחינת חכמה שבנפש האדם - יהיה מי שיהיה מישאל, ובחינת החכמה שבה, עם אור-אין-סוף ברוך-הוא המלוכש בה, מתפשטת בכל בחינות הנפש כולה, להחיותה מבחינת ראשה עד בחינת רגלה, כדכתיב: "החכמה תחיה בעליה".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

141 וראשו מגיע השמימה

סולם יעקב, "מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". התפילה כסולם העולה אל הכף, טובב.

Genesis 28:12 בראשית כ"ח:י"ב

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עלים ויירדים בו:

And he dreamed, and behold a ladder set up on the earth, and the top of it reached to heaven; and behold the angels of G-d ascending and descending on it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 16

142 משה את כל עדת

"ומושה הקהיל את כל עדת בני ישראל". תחילת המאמר שאליו מתייחס הטקסט, שבו השבת קודמת למשכן.

Exodus 35:1 שמות ל"ה:א'

ויקהל משה את-כל-עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם:

And Moses assembled all the congregation of the children of Israel, and said unto them: 'These are the words which the L-RD hath commanded, that ye should do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

143 כי מאתך היא מנוחתם מאת כ' שהיא הכתר

בפרי עץ חיים כתוב "וידעו כי ממך מנוחתם", ופירושו "מן הכף", שהיא כתר, שכן בשבת יודעים שהם מקבלים מכתר. המאמר מצטט זאת בהקשר לעלייה של "קומי לך".

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 23:5-6 פרי עץ חיים, שער השבת כ"ג:ה-ו'

הגהה (ב) מע"ח - צריך לומר ומי כעמך כישראל וכו', ולא כעמך ישראל. (צמח - נ"ל, כי זה מובן עם מ"ש הר"ב ז"ל לקמן, על וידעו כי מאתך היא מנוחתם, מאתך - מאת כ', שהוא כתר, כי זהו מה ששאלו

Thou hast hemmed me in behind and before, And laid Thy hand upon me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 ב' יודין שבתית וייצר

הזוהר שואל מדוע "וייצר" נכתב בשתי יו"דים, ומשיב: סוד עתיקא קדישא וסוד ז"א, צורה בתוך צורה. הטקסט אומר שכאן נמצא דבר הקרוב להצעתו.

Zohar, Idra Rabba 41:297-42:309 ספר הזוהר, האדרא רבא מ"א:רצ"ז-מ"ב:ש"ט

135 וייצר ה' אלקים את האדם

"וייצר ה' אלקים את האדם". "וייצר" נכתב בשתי יו"דים, והמאמר מציג שהן רומזות לשתי מערכות של עשר ספירות.

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וייצר ה' אלקים את-האדם עפר מן-האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

136 ואהיה אצלו אמון

חכמה: "ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום". זהו הפסוק שבמאמר שהטקסט מפנה אליו בעניין הרצון והתענוג.

Proverbs 8:30 משלי ח':ל'

ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל-עת:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight, Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

137 אהבה בתענוגים לא כל אדם זוכה לזה

בתיא נאמר שתיעוב מוחלט של הרע בא רק מתוך אהבה רבה בתענוגים, מעין טעימה מהעולם הבא, "ולא כל אדם זוכה לזה". המאמר מביא זאת בעניין האהבה העליונה.

Tanya, Likkutei Amarim 14:2 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ד:ב' ... להתענג על ה' מעין עולם הבא, ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "עולמך תראה בחייה כו"; ואין כל אדם זוכה לזה, כי זהו קצין קבול שצר, וכדכתיב: "עבודת מתנה אתן את כהונתכם וגו'", כמו שנתבאר במקום אחר.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

138 מה יפית ומה נעמת

"מה יפית ומה נעמת, אהבה בתענוגים". זהו הפסוק שעליו מבוססת איגרת הקודש.

Song of Songs 7:7 שיר השירים ז':ז'

מה-יפית ומה-נעמת אהבה בתענוגים:

How fair and how pleasant art thou, O love, for delights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 מה יפית ומה נעמת

האיגרת פותחת בפסוק זה ומבארת שני סוגי אהבה; הראשונה היא אהבה בתענוגים, תענוג נפלא בה'. הטקסט מביא זאת בעניין האהבה המוטלת על

For the mountains may depart, and the hills be removed;
but My kindness shall not depart from thee, neither shall My
covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath
compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

149 הראיני את מראיך

"הראיני את מראיך, השמיעני את קולך, כי קולך ערב ומראך נאוה".
העצה כיצד לעלות גם ממקום ההעלם של המדרגה.

Song of Songs 2:14 שיר השירים ב:י"ד

יונתי בחגי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את
קולך כיקולך ערב ומראיך נאוה:

O my dove, that art in the clefts of the rock, in the covert of
the cliff, Let me see thy countenance, let me hear thy voice;
'For sweet is thy voice, and thy countenance is comely

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150 שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים

רבי אבהו: "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים
לעמוד". המאמר מביא זאת כדי להראות את כוחה הרב יותר של האור
החור, היוצא מן ההעלם.

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין —
צדיקים גמורים אינם עומדין, שצאמר: "שלוש שלום לך חוק ולקרב".
"לקרוב" ברשא, והדר "לקרוב". ורבי יוחנן אמר לך: מאי "רחוק" —
שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא. ומאי "קרוב" — שהיה קרוב לדבר
עבירה, ונתרחק ממנו השתא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said :
The place which the penitent occupy, the perfectly righteous
are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that
is far off and to him that is near" — "to him that is far off
[from G-d]" first, and then "to him that is near." But R.
Johanan can reply : What means "To him that is far off" ? To
him who was far off from transgression from the first ; and
... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

151 ואני אראה בשונאי

"ה' לי בעוזרי, ואני אראה בשונאי". זהו הפסוק בדיון שבלקוטי תורה
שאליו מתייחס הטקסט.

Psalms 118:7 תהילים קי"ח:ז

ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי:

The L-RD is for me as my helper; And I shall gaze upon
them that hate me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

152 כן בקדש

דוד במדבר יהודה: "כן בקדש חזיתך, לראות עוזך וכבודך". הפסוק נקרא
כתפילה שהכמיהה שבמדבר תימצא גם בקדש.

Psalms 63:3 תהילים ס"ג:ג

כן בקדש חזיתך לראות עזך וכבודך:

So have I looked for Thee in the sanctuary, To see Thy power
and Thy glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

היש ה' בקרבנו שהוא ז"א, אם אין שהוא א"א. והנה עתה ידעו, כי מאת
כתר, כנוכר בספרים, וזהו מי כעמך כישראל, כי ישראל, שיודעין
שמכתר מושפעים עתה, וזהו כי ישראל): אמנם עליית ת"ת שם, אינו
רק ג' מוחין דיליה, ושאר הוי"ק נשארו למטה, ואנו אומרים כנגדן
אברהם יגל, חסד דז"א. ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

144 וה' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן

"וה' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך, ולילה בעמוד אש".
הגילוי בעת יציאת מצרים.

Exodus 13:21 שמות י"ג:כ"א

וה' הלך לפנייהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש
להאיר להם ללכת יומם ולילה:

And the L-RD went before them by day in a pillar of cloud, to
lead them the way; and by night in a pillar of fire, to give
them light; that they might go by day and by night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

145 וה' זקיף טעמא לעילא

ילד קטן דורש את הפסוק: הטעם המפסיק במילה "וה'" מראה עד כמה יפה
הייתה הכלה באותה שעה; עד אז הייתה כפופה בגלות, וכעת היא הולכת
בראש מורם. המאמר מצטט זאת בהקשר לגילוי בעת יציאת מצרים.

Zohar, Balak 6:122-131 ספר הזוהר, בלק ו':קכ"ב-קל"א

He then expounded for them the verse: "And the L-rd went
before them by day in a pillar of cloud" (Ex. 13, 21). 'We
should', he said, 'render thus: And the L-rd, that is, the
Shekinah, was there

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

146 כי הנה הסתיו עבר הגשם חלף

"כי הנה הסתיו עבר, הגשם חלף והלך לו". נאמר על זמן יציאת מצרים.

Song of Songs 2:11 שיר השירים ב:י"א

כִּי־הִנֵּה הִסְתָּי עָבַר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ:

;For, lo, the winter is past, The rain is over and gone

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147 סוכת דוד הנופלת

"ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת". כנסת ישראל בגלות.

Amos 9:11 עמוס ט:י"א

ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנפלת וגדדתי את פרציה ויהרסתיו
אקים ובניתיה כימי עולם:

In that day will I raise up The tabernacle of David that is fall-
en, And close up the breaches thereof, And I will raise up his
ruins, And I will build it as in the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

148 כי ההרים ימושו

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה, וחסדי מאתך לא ימושו". הפסוק
שבמאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י

כִּי הַהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבְעוֹת תִּמּוּטִינָה וְחֲסִדֵי מֵאֲתֶךָ לֹא־יִמּוּשׁוּ וּבְרִית
שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אֲמַר מְרַחֵמְךָ ה'

153 לסוסתי ברכבי

"לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעייתי". זהו הפסוק הפותח את המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Song of Songs 1:9 שיר השירים א:ט

לְסוֹסְתִי בְרֻכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי:

I have compared thee, O my love, To a steed in Pharaoh's chariots.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 לכו לחמו בלחמי

"לכו לחמו בלחמי". התורה כמזון.

Proverbs 9:5 משלי ט:ה

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסֻּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have mingled.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

155 רווחא לבסומי שכח

מאמרו של רבא בפורים: "לדברים מתוקים נמצא מקום". רש"י מסביר שנמצא מקום לדבר מתוק בתוך הקיבה.

Megillah 7b:5-7 מגילה ז' ב:ה-ז

אמר אביי, היינו דאמרי אינשי: כפין עניא ולא ידע. אי נמי: רווחא לבסימא שכח. אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדידי. אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

Abaye said: This is what people say, The poor man is hungry and does not know it. Or the other saying, There is always room for sweet things. Abaye b. Abin and R. Hananiah b. Abin used to exchange their meals with one another. Rava said: One is obligated to become inebriated [with wine] on Purim until he cannot tell the difference between cursed be Haman and blessed be Mordecai.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

156 אני תורתך שעשעתי

"לבם שמך"; "בתורתך שעשעתי". התענוג העליון שמתגלה בתורה.

Psalms 119:70 תהילים קי"ט:ע

טַפֵּשׁ כַּחֲלֵב לִבִּם אֲנִי תוֹרַתְךָ שַׁעֲשַׁעְתִּי:

Their heart is gross like fat; But I delight in Thy law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

157 וכל העם רואים

"וכל העם רואים את הקולות". פתיחת המאמר בתורה אור שאליו מתייחס הטקסט.

Exodus 20:15 שמות כ:ט"ו

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשָׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנָּעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֹק:

And all the people perceived the thunders, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

158 ועשית בגדי קדש

"ועשית בגדי קודש לאהרן". המאמר העוסק בדרגות של לבושי המצוות.

Exodus 28:2 שמות כ"ח:ב

וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:

And thou shalt make holy garments for Aaron thy brother, for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 חזון המרכבות של זכריה: "במרכבה הראשונה סוסים אדומים, ובמרכבה השנייה סוסים שחורים". המרכבה הרתומה לסוסים שהטקסט מזכיר.

Zechariah 6:2 זכריה ו:ב

בַּמֶּרְכָּבָה הָרִאשׁוֹנָה סוּסִים אֲדָמִים וּבַמֶּרְכָּבָה הַשֵּׁנִית סוּסִים שְׁחֹרִים:

In the first chariot were red horses; and in the second chariot black horses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

160 אותו מאמר בעירובין, שם רש"י מסביר שהקיבה מתרחבת כדי לפנות מקום לדבר מתוק.

Eruvin 82b:17 עירובין פ"ב ב:י"ז

אמר לקה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא: אבוך כמאן סבירא לקה? כרבי מאיר סבירא לקה. אָנָּא נָמִי כְרִבִּי מְאִיר סְבִירָא לְקָה. דָּאִי כְרִבִּי יְהוּדָה, קִשְׁיָא הָא דְאֲמַרִי אֵינְשִׁי: רוּחָא לְבָסִימָא שְׂכִיחַ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY); Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY); Torat Emet 363 (Public Domain); Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain); Pardes Rimmonim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Shaarei Kedusha (Public Domain); Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY); Pri Etz Chaim (Public Domain); Daf Shevui (CC0).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). להלן ללמוד, וברכות הרבי: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/ (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/16/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק